

บทที่ 4

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การเสนอผลการวิจัยและอภิปรายในบทนี้ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) ลักษณะพื้นฐานบางประการของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม 2) ความต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม 3) เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตรของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชา การจัดการฝึกอบรม และการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรม จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ฝึกอบรม อายุ ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร และกิจกรรมการเกษตรของเกษตรกร 4) ผลการทดสอบสมมติฐาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ลักษณะพื้นฐานบางประการของเกษตรกร

เกษตรกรในจังหวัดมหาสารคามมีลักษณะพื้นฐานบางประการดังปรากฏในตารางที่ 2 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 เพศ เกษตรกรเป็นเพศชายและเพศหญิงจำนวนอย่างละเท่ากันคือร้อยละ 50.0

4.1.2 อายุ เกษตรกรมีอายุระหว่าง 36-55 ปี เป็นส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 36.0 มีอายุ 46-55 ปี ร้อยละ 34.0 มีอายุ 36-45 ปี โดยมีอายุน้อยที่สุด 27 ปี อายุมากที่สุด 73 ปี และเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 47.2 ปี

4.1.3 ระดับการศึกษา เกษตรกรส่วนมาก ร้อยละ 88.0 จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมาเป็นผู้จบสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 10.0 และต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 2.0 ตามลำดับ

4.1.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เกษตรกรร้อยละ 67.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน ร้อยละ 19.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-3 คน และร้อยละ 14.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 7-9 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.9 คน

4.1.5 แรงงานในครัวเรือน เกษตรกรร้อยละ 38.0 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 3-4 คน ร้อยละ 37.0 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 1-2 คน และอีกร้อยละ 25.0 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 5 คนขึ้นไป โดยมีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 3.5 คน

ตารางที่ 2 ลักษณะพื้นฐานบางประการของเกษตรกร

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน (N=100)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	50	50.0
หญิง	50	50.0
อายุ		
น้อยกว่า 36 ปี	12	12.0
36 - 45 ปี	34	34.0
46 - 55 ปี	36	36.0
55 ปีขึ้นไป	18	18.0
เฉลี่ย = 47.2 ปี น้อยที่สุด 27 ปี และมากที่สุด 73 ปี		
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	2	2.0
ประถมศึกษาปีที่ 4	88	88.0
สูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 4	10	10.0
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1-3 คน	19	19.0
4-6 คน	67	67.0
7-9 คน	14	14.0
เฉลี่ย = 4.9 คน		
จำนวนแรงงานในครัวเรือน		
1-2 คน	37	37.0
3-4 คน	38	38.0
5 คนขึ้นไป	25	25.0
เฉลี่ย = 3.5 คน น้อยที่สุด 1 คน และมากที่สุด 7 คน		

ตารางที่ 2 ลักษณะพื้นฐานบางประการของเกษตรกร (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน (N=100)	ร้อยละ
พื้นที่ถือครองทางการเกษตร		
ต่ำกว่า 16 ไร่	35	35.0
16-30 ไร่	42	42.0
31 ไร่ขึ้นไป	23	23.0
เฉลี่ย = 25.1 ไร่ น้อยที่สุด 3 ไร่ และมากที่สุด 119 ไร่		
กรรมสิทธิ์ในที่ดินทำการเกษตร		
เป็นของตนเอง	84	84.0
อื่น ๆ (ขอใช้พื้นที่ญาติ เพื่อนบ้าน)	16	16.0
แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร		
อาศัยน้ำฝนอย่างเดียว	80	80.0
คลองชลประทาน	11	11.0
อื่น ๆ (น้ำบาดาล สระน้ำในนา ท่อน้ำสาธารณะ)	9	9.0
การทำการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา		
ปลูกข้าว+เลี้ยงสัตว์	47	47.0
ปลูกข้าว+พืชไร่, พืชสวน+เลี้ยงสัตว์	28	28.0
ปลูกข้าว+พืชไร่+พืชสวน+เลี้ยงสัตว์, อื่นๆ (เห็ด, สวนป่า)	15	15.0
ปลูกข้าวเพียงอย่างเดียว และข้าว+พืชไร่, พืชสวน	10	10.0
การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร		
เป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ	84	84.0
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใด	16	16.0
การอพยพไปทำงานต่างจังหวัดในช่วงปี 2536-2538		
ไม่เคย	91	91.0
เคย	9	9.0

ตารางที่ 2 ลักษณะพื้นฐานบางประการของเกษตรกร (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน (N=100)	ร้อยละ
แหล่งความรู้ที่ใช้ในการเกษตร		
เรียนรู้จากบิดามารดา	61	61.0
เพื่อนบ้าน	34	34.0
เกษตรตำบล	3	3.0
วิทยุ	2	2.0
การฝึกอบรมด้านการเกษตรในช่วงปี 2536-2538		
ไม่เคย	72	72.0
เคย	28	28.0
ด้านการปลูกพืช+เลี้ยงสัตว์	9	9.0
ด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเกษตร	8	8.0
ด้านการปลูกพืชเพียงอย่างเดียว	5	5.0
ด้านการปลูกพืช+เลี้ยงสัตว์+ด้านอื่นๆ	3	3.0
ด้านการเลี้ยงสัตว์เพียงอย่างเดียว	2	2.0
ด้านการปลูกพืช+ด้านอื่นๆ	1	1.0

4.1.6 พื้นที่ถือครองทางการเกษตร เกษตรกรร้อยละ 42.0 มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรระหว่าง 16-30 ไร่ ร้อยละ 35.0 มีพื้นที่ถือครองน้อยกว่า 16 ไร่ และร้อยละ 23.0 มีพื้นที่ถือครอง 31 ไร่ขึ้นไป โดยมีพื้นที่ถือครองทางการเกษตร เฉลี่ย 25.1 ไร่

4.1.7 กรรมสิทธิ์ในที่ดินทำการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 84.0 มีที่ดินทำการเกษตรเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง อีกร้อยละ 16.0 ขอใช้พื้นที่ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน

4.1.8 แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 80.0 อาศัยน้ำจากน้ำฝนเพียงอย่างเดียว รองลงมา ร้อยละ 11.0 ใช้น้ำจากคลองชลประทาน และอีกร้อยละ 9.0 ใช้น้ำจากบ่อน้ำในไร่นา น้ำบาดาล หนองน้ำสาธารณะ

4.1.9 การทำการเกษตรในปีเพาะปลูก พ.ศ 2537-2538 เกษตรกรร้อยละ 47.0 ปลูกข้าวเป็นกิจกรรมหลักและเลี้ยงสัตว์เสริมรายได้ รองลงมา ร้อยละ 28.0 ปลูกข้าวเป็นพืชหลัก

ปลูกพืชไร่หรือพืชสวนเป็นกิจกรรมประกอบ รวมทั้งเลี้ยงสัตว์ด้วย ร้อยละ 15.0 ปลูกข้าวเป็นพืชหลัก ปลูกพืชไร่ พืชสวนรวมทั้งเลี้ยงสัตว์หรือเพาะเห็ดหรือปลูกสวนป่าด้วย และอีกร้อยละ 10.0 ปลูกข้าวเพียงอย่างเดียว หรือปลูกข้าวรวมทั้งปลูกพืชไร่หรือพืชสวนเสริมรายได้ จากการศึกษายังพบว่า การปลูกข้าวนั้นเกษตรกรปลูกทั้งข้าวเหนียวและข้าวเจ้า พืชไร่ที่เกษตรกรปลูก ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ปอแก้วและมันแกว พืชสวนที่เกษตรกรปลูก ได้แก่ มะม่วง ฝรั่ง และมะละกอ สัตว์ที่เกษตรกรเลี้ยง ได้แก่ ไก่พื้นเมือง โค กระบือ ปลา สุนัข และเป็ด สำหรับกิจกรรมการเกษตรอื่นๆ ได้แก่ การเพาะเห็ด และการปลูกยูคาลิปตัส

4.1.10 การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 84.0 เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร ซึ่งได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กลุ่มสหกรณ์การเกษตร กลุ่มแม่บ้าน ส่วนที่เหลือร้อยละ 16.0 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใด

4.1.11 การอพยพไปทำงานต่างจังหวัดในช่วงปี 2536-2538 ในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 91.0 ไม่เคยอพยพไปทำงานต่างจังหวัด และที่เหลือร้อยละ 9.0 เคยอพยพไปทำงานต่างจังหวัด

4.1.12 แหล่งความรู้ที่ใช้ในการด้านการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 61.0 ได้รับความรู้เพื่อใช้ในการทำการจากบิดามารดา รองลงมาร้อยละ 34.0 ได้จากเพื่อนบ้าน ร้อยละ 3.0 ได้จากเกษตรตำบล และที่เหลือร้อยละ 2.0 ได้จากรายการวิทยุ

4.1.13 ประสบการณ์ในการฝึกอบรมด้านการเกษตรในรอบปี 2536-2538 ในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 72.0 ไม่เคยฝึกอบรมด้านการเกษตร ที่เหลือร้อยละ 28.0 เคยฝึกอบรมด้านการเกษตร

4.1.14 รายได้และหนี้สินของเกษตรกร เกษตรกรมีลักษณะพื้นฐานด้านรายได้และหนี้สิน ดังปรากฏในตารางที่ 3 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1.14.1 รายได้จากการทำการเกษตร รายได้จากการทำการเกษตรในปีเพาะปลูก พ.ศ.2537-2538 พบว่า เกษตรกรร้อยละ 58.0 มีรายได้ระหว่าง 1-14,999 บาท ร้อยละ 32.0 มีรายได้ระหว่าง 15,000-39,999 บาท ร้อยละ 9.0 มีรายได้มากกว่า 39,999 บาท และอีกร้อยละ 1.0 ไม่มีรายได้จากการเกษตร โดยมีรายได้จากการเกษตรเฉลี่ย 19,633.5 บาท

4.1.14.2 รายได้จากอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม เกษตรกรร้อยละ 43.0 มีรายได้จากอาชีพนอกภาคเกษตรจากตนเองและคนในครอบครัวระหว่าง 1-14,999 บาท ร้อยละ 25.0 ไม่มีรายได้จากอาชีพนอกภาคเกษตร ร้อยละ 24.0 มีรายได้ระหว่าง 15,000-39,999 บาท อีกร้อยละ 8.0 มีรายได้มากกว่า 39,999 บาท โดยมีรายได้จากอาชีพนอกภาคเกษตร

เฉลี่ยครอบครัวละ 11,139.0 บาท ซึ่งเกษตรกรร้อยละ 36.0 มีรายได้นอกภาคเกษตรกรรมจากงานรับจ้าง ร้อยละ 18.0 มีรายได้จากการค้าขาย ร้อยละ 16.0 มีรายได้จากงานหัตถกรรม และอีกร้อยละ 5.0 มีรายได้จากการรับราชการหรือหาของป่า

4.1.14.3 รายได้รวมของเกษตรกร เกษตรกรร้อยละ 45.0 มีรายได้ในปีเพาะปลูก พ.ศ.2537-2538 จากอาชีพการเกษตรและนอกภาคเกษตรกรรมระหว่าง 15,000-39,999 บาท ร้อยละ 31.0 มีรายได้ระหว่าง 1-14,999 บาท ร้อยละ 23.0 มีรายได้มากกว่า 39,999 บาท ส่วนที่เหลือร้อยละ 1.0 ไม่มีรายได้ โดยมีรายได้รวมของเกษตรกรเฉลี่ย 30,772.5 บาท

ตารางที่ 3 รายได้และหนี้สินของเกษตรกร

รายได้และหนี้สิน	จำนวน (N=100)	ร้อยละ
รายได้จากการเกษตรต่อครัวเรือน		
ไม่มีรายได้	1	1.0
1-14,999 บาท	58	58.0
15,000-39,999 บาท	32	32.0
มากกว่า 39,999 บาท	9	9.0
เฉลี่ย = 19,633.5 บาท ต่ำที่สุด 0 บาท และสูงที่สุด 200,000 บาท		
รายได้จากอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม		
ไม่มีรายได้จากอาชีพนอกภาคเกษตร	25	25.0
มีรายได้ 1-14,999 บาท	43	43.0
มีรายได้ 15,000-39,999 บาท	24	24.0
มีรายได้มากกว่า 39,999 บาท	8	8.0
เฉลี่ย = 11,139.0 บาท รายได้ต่ำที่สุด 0 บาท และรายได้สูงที่สุด 70,000 บาท		
แหล่งรายได้นอกภาคเกษตรกรรม		
รับจ้าง	36	36.0
ค้าขาย	18	18.0
หัตถกรรม	16	16.0
อื่นๆ (รับราชการ, หาของป่า)	5	5.0

ตารางที่ 3 รายได้และหนี้สินของเกษตรกร (ต่อ)

รายได้และหนี้สิน	จำนวน (N=100)	ร้อยละ
รายได้รวมของเกษตรกรในรอบปี 2537		
ไม่มีรายได้	1	1.0
มีรายได้ 1-14,999 บาท	31	31.0
มีรายได้ 15,000-39,999 บาท	45	45.0
มีรายได้มากกว่า 39,999 บาท	23	23.0
เฉลี่ย = 30,772.5 บาท ต่ำที่สุด 0 บาท และสูงที่สุด 200,000 บาท		
ภาวะหนี้สินของเกษตรกร		
ไม่มีหนี้สิน	18	18.0
มีหนี้สิน 1-30,000 บาท	61	61.0
มีหนี้สินมากกว่า 30,000 บาท	21	21.0
เฉลี่ย = 26,404.0 บาท		
การกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุน		
ไม่ได้กู้ยืม	18	18.0
สหกรณ์การเกษตร/ธนาคารเพื่อการเกษตรฯ	81	81.0
ญาติ	13	13.0
อื่น ๆ (พ่อค้า, เพื่อนบ้าน)	6	6.0

การศึกษารายได้ของเกษตรกรนี้ ใกล้เคียงกับรายงานของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2536) อ้างถึงใน วันชัย ลัจจาวรพต (2539) ซึ่งพบว่า รายได้เงินสดจากการเกษตรต่อครัวเรือนของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปีเพาะปลูก พ.ศ.2534-2535 เฉลี่ยครัวเรือนละ 19,026.6 บาท รายได้อาชีพนอกภาคเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 19,147.6 บาท และรายได้รวมเฉลี่ยครัวเรือนละ 38,174.3 บาทต่อปี และใกล้เคียงกับการศึกษาของวีระศักดิ์ ศรีอ่อน (2534) ที่ได้ศึกษาการปลูกข้าวชาวดอกมะลิ 105 ครั้งที่ 2 ในเขตโครงการชลประทานน้ำอูน ตำบลแร่ อำเภอน้ำโสม จังหวัดสกลนคร พบว่า เกษตรกรมีรายได้รวมเฉลี่ยครัวเรือนละ

36,245.6 บาทต่อปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรมีรายได้เสริมจากอาชีพนอกภาคเกษตรสูงพอๆ กับรายได้จากอาชีพเกษตร จึงทำให้มีรายได้รวมเฉลี่ยสูงตามไปด้วย

4.1.14.4 ภาวะหนี้สินของเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่ คือร้อยละ 61 มีหนี้สินระหว่าง 1-30,000 บาท ร้อยละ 21.0 มีหนี้สินมากกว่า 30,000 บาท และอีกร้อยละ 18.0 ไม่มีหนี้สิน เฉลี่ย 26,404.0 บาทต่อครัวเรือน โดยเกษตรกรร้อยละ 81.0 กู้ยืมเงินจากสหกรณ์ การเกษตรหรือธนาคารเพื่อการเกษตรร้อยละ 13.0 กู้ยืมจากญาติ และอีกร้อยละ 6.0 กู้ยืมเงินจากพ่อค้าหรือเพื่อนบ้าน

4.1.15 ปัญหาในการทำการเกษตร

ปัญหาในการทำการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม ดังปรากฏในตารางที่ 4 พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 87.0 มีปัญหาในการทำการเกษตรในด้านการขาดแคลนน้ำเพื่อการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 45.0 มีปัญหาด้านผลผลิตราคาตกต่ำ ร้อยละ 44.0 มีปัญหาด้านปุ๋ยเคมี ยา และอาหารสัตว์ราคาแพง ร้อยละ 35.0 มีปัญหาด้านเงินทุนไม่เพียงพอ ร้อยละ 33.0 มีปัญหาการขาดแคลนแรงงานและเครื่องทุ่นแรง ร้อยละ 32.0 มีปัญหาด้านโรคแมลงทำลาย ร้อยละ 18.0 มีปัญหาด้านดินเค็ม และร้อยละ 8.0 มีปัญหาด้านอื่นๆ ได้แก่ ขาดพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ที่ดี และปุ๋ยปลอม

ตารางที่ 4 ปัญหาในการทำการเกษตรของเกษตรกร

ปัญหาในการทำการเกษตร	จำนวน (N = 100)	ร้อยละ	ลำดับที่
ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร	87	87.0	1
ผลผลิตราคาต่ำ	45	45.0	2
ปุ๋ยเคมี ยาและอาหารสัตว์มีราคาแพง	44	44.0	3
เงินทุนไม่เพียงพอ	35	35.0	4
ขาดแคลนแรงงานและเครื่องทุ่นแรง	33	33.0	5
โรค แมลงทำลาย	32	32.0	6
ดินเค็ม	18	18.0	7
อื่นๆ	8	8.0	8

หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

การวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับรายงานของสำนักงานจังหวัดมหาสารคาม (2537) ซึ่งพบว่า เกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม ประสบปัญหามากในด้านแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เกษตรกรขาดการรวมกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ ขาดอำนาจต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิต และการขายผลผลิตได้ในราคาถูก และสอดคล้องกับรังสิมา บุญชัย (2536) ที่ศึกษาปัญหาและความต้องการทางการเกษตรของเกษตรกรจังหวัดสุราษฎร์ธานี : หลังประสบอุทกภัย (ระหว่าง พ.ศ.2531 - 2534) ซึ่ง พบว่า ปัญหาทางด้านการเกษตรของเกษตรกรเกี่ยวข้องกับปัจจัยการผลิต ได้แก่ ที่ดิน น้ำ ทุน และแรงงาน เกษตรกรต้องการในเรื่อง การปรับปรุงพื้นที่แหล่งน้ำ การเพิ่มผลผลิต การจัดอาชีพเสริม และในระยะยาวต้องการให้รัฐช่วยเหลือด้านราคาผลผลิต การวางแผนการใช้ที่ดิน และการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ฉะนั้นรัฐจึงควรให้การสนับสนุนด้านระบบชลประทานให้มากขึ้น สนับสนุนปัจจัยการผลิตบางอย่าง เช่น ปุ๋ยพืช พันธุ์สัตว์ สารเคมี ให้เกษตรกรยืมเงินลงทุนโดยมีดอกเบี้ยต่ำ รวมทั้งฝึกอบรมเกษตรกรกลุ่มเกษตรกรให้รู้จักบริหาร และดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการแก้ปัญหาของเกษตรกรต่อไป

4.2 ความต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม

เกษตรกรในจังหวัดมหาสารคามมีความต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตรในเรื่องหัวข้อวิชา วิทยาการและวิธีการสอน การจัดการฝึกอบรม และการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรม ดังนี้

4.2.1 ระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชา

เกษตรกรมีความต้องการในเรื่องหัวข้อวิชาด้านพืชศาสตร์ สัตวศาสตร์ และด้านอื่นๆ ดังนี้

4.2.1.1 ระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรในหัวข้อวิชาด้านพืชศาสตร์

ระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรในหัวข้อวิชาด้านพืชศาสตร์ จำนวน 5 หัวข้อวิชา ดังปรากฏในตารางที่ 5 มีรายละเอียดดังนี้

1) หัวข้อวิชาที่เกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมมาก 1 หัวข้อ คือ การปลูกข้าว (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.41)

2) หัวข้อวิชาที่เกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมน้อย 3 หัวข้อ คือ การปลูกไม้ผล (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.41) การปลูกผัก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.98) การปลูกพืชไร่ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.73)

3) หัวข้อวิชาที่เกษตรกรไม่ต้องการฝึกอบรม 1 หัวข้อ คือ การปลูกสวนป่า (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.56)

ตารางที่ 5 ระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรในหัวข้อวิชาด้านพืชศาสตร์

หัวข้อวิชา	ระดับความต้องการ			Mean	S.D.	ความหมาย

	มาก	น้อย	ไม่ต้องการ			
---(N = 100)---						
1.การปลูกข้าว	45	51	4	1.41	0.57	ต้องการมาก
2.การปลูกไม้ผล	24	50	26	0.98	0.71	ต้องการน้อย
3.การปลูกผัก	10	53	37	0.73	0.63	ต้องการน้อย
4.การปลูกพืชไร่	15	43	42	0.73	0.71	ต้องการน้อย
5.การปลูกสวนป่า	6	44	50	0.56	0.61	ไม่ต้องการ
รวม				0.88	0.36	ต้องการน้อย

โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการด้านพืชศาสตร์ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.88) สาเหตุที่เกษตรกรต้องการฝึกอบรมในหัวข้อวิชาการปลูกข้าวมาก ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ เกษตรกรให้เหตุผลว่าการปลูกข้าวเป็นหัวข้อวิชาที่ตรงกับกิจกรรมการเกษตรหลักของตน และมีกพบปัญหาด้านโรคแมลงระบาด ชาตพันธุ์ข้าวที่ดี ราคาผลผลิตตกต่ำ ผลผลิตต่อไร่ต่ำ เกษตรกรจึงต้องการฝึกอบรมเพื่อนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาดังกล่าว ส่วนหัวข้อวิชาอื่นๆ เกษตรกรต้องการฝึกอบรมในระดับน้อย เป็นเพราะเกิดภัยแล้งซ้ำซาก ซึ่งเกษตรกรปลูกพืชต่างๆ แล้วได้ผลผลิตไม่ดีเท่าที่ควรจึงไม่กระตือรือร้นที่จะเข้ารับการฝึกอบรมในหัวข้อดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสมุน เพชรพันธุ์ (2530) ที่ศึกษาความต้องการความรู้ทางการเกษตรของประชาชนในหมู่บ้านใกล้เคียงวิทยาลัยเกษตรกรรมพัทลุง พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการความรู้ด้านการปลูกพืชในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับสง่า แก้วบุตรดี (2526) ที่ศึกษาความต้องการความรู้ทางการเกษตรของเกษตรกรผู้นำ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ที่มีต่อวิทยาเขตเกษตรสุรินทร์ พบว่า เกษตรกรผู้นำต้องการความรู้วิชาพืชเกษตรกรรมมากที่สุดในหัวข้อวิชา การทำนาข้าว

4.2.1.2 ระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรในหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์

ระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรในหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์ จำนวน 6 หัวข้อวิชา ดังปรากฏในตารางที่ 6 มีรายละเอียดดังนี้

1) หัวข้อวิชาที่เกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมมาก 1 หัวข้อ คือ การเลี้ยงสัตว์ปีก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.36)

2) หัวข้อวิชาที่เกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมน้อย 3 หัวข้อ คือ การเลี้ยงโค (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.94) การเลี้ยงปลาน้ำจืด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.85) และการเพาะพันธุ์ปลา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.76)

3) หัวข้อวิชาที่เกษตรกรไม่ต้องการฝึกอบรม 2 หัวข้อ คือ การเลี้ยงกระป๋อง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.66) และการเลี้ยงสุกร (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.61)

โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการด้านสัตวศาสตร์ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.86) ซึ่งสาเหตุที่เกษตรกรต้องการฝึกอบรมในหัวข้อวิชาการเลี้ยงสัตว์ปีกมากที่สุดนี้จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม เกษตรกรให้เหตุผลว่า การเลี้ยงสัตว์ปีกเป็นหัวข้อวิชาที่เกษตรกร

ตารางที่ 6 ระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรในหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์

หัวข้อวิชา	ระดับความต้องการ			Mean	S.D.	ความหมาย

	มาก	น้อย	ไม่ต้องการ			
---(N = 100)---						
1.การเลี้ยงสัตว์ปีก	45	46	9	1.36	0.64	ต้องการมาก
2.การเลี้ยงโค	19	56	25	0.94	0.66	ต้องการน้อย
3.การเลี้ยงปลาน้ำจืด	20	45	35	0.85	0.73	ต้องการน้อย
4.การเพาะพันธุ์ปลา	23	30	47	0.76	0.81	ต้องการน้อย
5.การเลี้ยงกระบือ	9	48	43	0.66	0.64	ไม่ต้องการ
6.การเลี้ยงสุกร	9	43	48	0.61	0.65	ไม่ต้องการ
รวม				0.86	0.35	ต้องการน้อย

ดำเนินการอยู่ เช่น การเลี้ยงไก่พื้นเมือง มักพบปัญหาด้านโรคระบาดเกือบทุกปี เกษตรกรจึงต้องการฝึกอบรมเพื่อเป็นอาชีพเสริมรายได้ของตน ส่วนหัวข้อวิชาการเลี้ยงสัตว์อื่นๆ เกษตรกรต้องการฝึกอบรมน้อย คือ การเลี้ยงโค และไม่ต้องการในการเลี้ยงสุกร เป็นเพราะราคาผลผลิตของสัตว์เหล่านี้ตกต่ำในช่วงปีฤดูกาลผลิตปี พ.ศ.2537-2538 จึงทำให้เกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมในระดับน้อย และไม่ต้องการในหัวข้อดังกล่าว ส่วนการเลี้ยงปลาและการเพาะพันธุ์ปลา เกษตรกรต้องการฝึกอบรมน้อย เป็นเพราะพื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝน อยู่นอกเขตชลประทาน ขาดแคลนน้ำและไม่มีบ่อเลี้ยงปลาจึงต้องการฝึกอบรมน้อย ส่วนการเลี้ยงกระบือเป็นอีกหัวข้อหนึ่งที่เกษตรกรไม่ต้องการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีแรงงานและพื้นที่ทำการเกษตรน้อย และการใช้แรงงานกระบือในไร่นามีน้อยลง เกษตรกรจึงไม่ต้องการอบรมในหัวข้อวิชานี้ ซึ่งสอดคล้องกับ สมุน เพชรพันธุ์ (2530) ที่ศึกษาความต้องการความรู้ทางการเกษตรของประชาชนในหมู่บ้านใกล้เคียงวิทยาลัยเกษตรกรรมพัทลุง พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการความรู้ด้านการเลี้ยงสัตว์ในระดับปานกลาง

4.2.1.3 ระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรในหัวข้อวิชาด้านอื่นๆ

ระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรในหัวข้อวิชาด้านอื่นๆ

จำนวน 8 หัวข้อวิชา ดังปรากฏในตารางที่ 7 มีรายละเอียดดังนี้

1) หัวข้อวิชาที่เกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมน้อย 7 หัวข้อ คือ การถนอมอาหาร (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.08) การเพาะเห็ดและทำก้อนเชื้อเห็ด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.07) การเกษตรผสมผสาน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.02) การแปรรูปผลผลิต (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.91) การใช้และบำรุงรักษารถไถเดินตาม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.71) เครื่องยนต์เล็กเพื่อการเกษตร (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.70) และการทำปุ๋ยหมัก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.70)

2) หัวข้อวิชาที่เกษตรกรไม่ต้องการฝึกอบรม 1 หัวข้อ คือ การเลี้ยงไหม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.36)

โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการด้านอื่นๆ ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.82) สาเหตุที่เกษตรกรต้องการฝึกอบรมในหัวข้อด้านนี้ในระดับน้อยเกือบทั้งหมด ทั้งนี้จากการศึกษาเปรียบเทียบตามเพศของเกษตรกร ซึ่งพบว่า เกษตรกรเพศชายและเพศหญิงมีระดับความต้องการฝึกอบรมแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 5 หัวข้อวิชา จึงทำให้ค่าเฉลี่ยระดับความต้องการน้อย และอาจเป็นเพราะเป็นหัวข้อวิชาที่ปฏิบัติจริงแล้ว มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก ใช้แรงงานมาก แต่เกษตรกรมีแรงงานในครัวเรือนน้อย หากฝึกอบรมไปแล้วอาจไม่มีผู้มีความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างจริงจัง จึงทำให้เกษตรกรต้องการอบรมในระดับน้อยตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้อง

ตารางที่ 7 ระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรในหัวข้อวิชาด้านอื่นๆ

หัวข้อวิชา	ระดับความต้องการ			Mean	S.D.	ความหมาย

	มาก	น้อย	ไม่ต้องการ			
---(N = 100)---						
1. การถนอมอาหาร	39	30	31	1.08	0.84	ต้องการน้อย
2. เพาะเห็ดและทำก้อนเชื้อเห็ด	40	27	33	1.07	0.86	ต้องการน้อย
3. เกษตรผสมผสาน	38	26	36	1.02	0.86	ต้องการน้อย
4. การแปรรูปผลผลิต	30	31	39	0.91	0.83	ต้องการน้อย
5. การใช้และบำรุงรถไถเดินตาม	26	19	55	0.71	0.86	ต้องการน้อย
6. เครื่องยนต์เล็กเพื่อการเกษตร	23	24	53	0.70	0.82	ต้องการน้อย
7. การทำปุ๋ยหมัก	14	42	44	0.70	0.70	ต้องการน้อย
8. การเลี้ยงไหม	6	24	70	0.36	0.59	ไม่ต้องการ
รวม				0.82	0.40	ต้องการน้อย

การศึกษาของสมุน เพชรพันธุ์ (2530) ที่ศึกษาความต้องการความรู้ทางการเกษตรของประชาชนในหมู่บ้านใกล้เคียงวิทยาลัยเกษตรกรรมพัทลุง พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการความรู้ด้านการใช้และบำรุงรักษารถไถเดิน การซ่อมและบำรุงเครื่องจักรกล ในระดับน้อย

4.2.2 ความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรในด้านวิทยาการและวิธีการสอน

เกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมในด้านวิทยาการและวิธีการสอน ดังปรากฏในตารางที่ 8 ดังนี้

4.2.2.1 วิทยาการ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 24.0 ต้องการวิทยาการที่เป็นเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ รองลงมาคือร้อยละ 22.0 ต้องการนักวิชาการในสาขาวิชาที่จัดอบรมร้อยละ 20.0 ต้องการเกษตรตำบล ร้อยละ 19.0 ต้องการครู-อาจารย์ที่สอนวิชาเกษตร

และอีกร้อยละ 15.0 ต้องการวิทยากรอื่นๆ เช่น ผู้จัดฝึกอบรม พัฒนาการตำบล

ผลการวิจัยนี้พบว่าเกษตรกรต้องการวิทยากรจากกลุ่มอาชีพต่างๆ พอๆ กัน ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ เกษตรกรให้เหตุผลว่าผู้ที่มาสอนนั้นเกษตรกรจะให้ความเคารพนับถือในฐานะครูอาจารย์ และเรื่องที่อบรมส่วนใหญ่เป็นเรื่องใหม่สำหรับเกษตรกร จึงให้เชื่อถือวิทยากรจากกลุ่มอาชีพต่างๆ ไม่ต่างกันมากนัก และเสนอแนะว่าการจัดหาวิทยากรจึงน่าจะขึ้นอยู่กับพิจารณาของผู้จัดการฝึกอบรมคัดเลือกวิทยากรมาสอนตามความเหมาะสม

สำหรับภาษาพูดที่ใช้ในการสอน พบว่า เกษตรกรส่วนมาก คือ ร้อยละ 79.0 ต้องการให้วิทยากรใช้ภาษากลางหรืออีสานก็ได้ รองลงมาร้อยละ 20.0 ต้องการภาษาอีสาน และมีเพียงร้อยละ 1.0 ที่ต้องการภาษากลางอย่างเดียว

ผลการวิจัยนี้พบว่าเกษตรกรสามารถฟังได้เข้าใจทั้งภาษาไทยกลางและไทยอีสาน ซึ่งจากการสัมภาษณ์เกษตรกรเพิ่มเติม เกษตรกรให้เหตุผลว่า เกษตรกรมีความคุ้นเคยกับภาษาพูดทั้งสองแบบ และฟังได้เข้าใจทั้งสองภาษา แล้วแต่ความสะดวกของวิทยากรที่จะเลือกใช้ภาษาตามที่วิทยากรถนัด

4.2.2.2 วิธีการสอน พบว่า เกษตรกรทั้งหมด คือ ร้อยละ 100.0 ต้องการฝึกปฏิบัติ ร้อยละ 98.0 ต้องการแบบสาธิต ร้อยละ 97.0 ต้องการการบรรยาย ร้อยละ 92.0 ต้องการศึกษาดูงาน ร้อยละ 44.0 ต้องการแบบจัดกลุ่มอภิปราย และร้อยละ 33.0 ต้องการให้สอนแบบใช้เกมหรือกิจกรรมสนุกสนาน

ผลการวิจัยนี้พบว่าเกษตรกรต้องการฝึกปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาเป็นการสอนแบบสาธิต การบรรยาย และศึกษาดูงานตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการฝึกอบรมเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นการฝึกอบรมด้านอาชีพเกษตร เกษตรกรจึงต้องการฝึกปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดความมั่นใจที่จะนำเทคโนโลยีต่างๆ ไปใช้ต่อไป แต่อย่างไรก็ตาม วิจิตร อาวะกุล (2535) กล่าวว่า การจัดวิธีการสอนนั้นมุ่งที่จะให้ผู้เรียนสามารถรับความรู้ และประสบการณ์ต่างๆ ได้เต็มที่ ด้วยความเข้าใจ ไม่เบื่อหน่ายจะทำให้เรียนได้มาก จดจำได้มาก โดยไม่บรรยายเพียงอย่างเดียว อาจใช้กระบวนการของกลุ่มให้เกิดการฝึกปฏิบัติ การแบ่งกลุ่มอภิปราย ประกอบกันหลายๆ วิธี จะช่วยให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่าย สนใจ ร่วมมือด้วยความสนใจ กระตือรือร้น ที่จะรับการอบรม

สำหรับ สื่อที่ต้องการให้วิทยากรใช้ประกอบการฝึกอบรม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 58.0 ต้องการสื่อผสมผสาน รองลงมาร้อยละ 32.0 ต้องการสื่อวีดิทัศน์ (วีดีโอ) ร้อยละ 9.0 ต้องการตัวอย่างของจริง และอีกร้อยละ 1.0 ต้องการสื่ออื่นๆ

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าเกษตรกรต้องการให้วิทยากรใช้สื่อแบบผสมผสาน การใช้สื่อ และเครื่องมือโสตทัศนศึกษา เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุ ภาพพลิก ของจริง ของจำลองหลายๆ

ตารางที่ 8 ความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรในด้านวิทยาการและวิธีการสอน

วิทยาการและวิธีการสอน	จำนวน (N=100)	ร้อยละ
วิทยาการ		
เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ	24	24.0
นักวิชาการในสาขาวิชาที่จัดอบรม	22	22.0
เกษตรกรตำบล	20	20.0
ครู-อาจารย์สอนวิชาเกษตร	19	19.0
อื่นๆ	15	15.0
ภาษาที่ใช้		
กลางหรืออีสานก็ได้	79	79.0
อีสาน	20	20.0
กลาง	1	1.0
วิธีการสอน		
ฝึกปฏิบัติ	100	100.0
สาธิต	98	98.0
บรรยาย	97	97.0
ศึกษาดูงาน	92	92.0
จัดกลุ่มอภิปราย	44	44.0
เกมส์	33	33.0
สื่อที่ใช้ประกอบการฝึกอบรม		
ผสมผสาน	58	58.0
วีดิทัศน์ (วีดีโอ)	32	32.0
ของจริง	9	9.0
อื่นๆ	1	1.0

ชนิดจะช่วยเสริมสร้างความสนใจของเกษตรกรทำให้ไม่เบื่อหน่าย มีความกระตือรือร้นที่จะรับการเรียนรู้ (วิจิตร อาวะกุล, 2535) และวิรัช กงคะจันทร์ (2535) กล่าวว่า การเลือก

เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์การสอนเกษตรกรนี้ ควรคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการสอน พื้นฐานความรู้ ประสบการณ์และความต้องการของผู้เรียน ความสะดวกในการจัดหามาใช้สอน และค่าใช้จ่ายในการผลิตหรือจัดหาด้วย

4.2.3 ความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรในด้านการจัดการฝึกอบรม

เกษตรกรมีความต้องการเกี่ยวกับการแจ้งข่าวก่อนการอบรม จำนวนผู้เข้าอบรม ต่อรุ่น วิธีประชาสัมพันธ์และเชิญชวนเข้าอบรม สถานที่ฝึกอบรม การใช้เวลาส่วนใหญ่ในสถานที่ฝึกอบรม การพักค้างคืนนอกหมู่บ้าน สัดส่วนเวลาภาคบรรยาย ปฏิบัติและศึกษาดูงาน สถานที่ศึกษาดูงาน ที่อยู่ที่ศึกษาดูงาน เดือนที่พร้อมเข้าฝึกอบรมมากที่สุด ช่วงเวลาที่อบรมแต่ละครั้ง วันที่สะดวกที่จะเข้าอบรม เวลาอบรมในแต่ละวันที่ฝึกอบรม และการออกค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการอบรม ครั้งต่อไป ดังปรากฏในตารางที่ 9 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.2.3.1 การแจ้งข่าวก่อนการเข้าอบรม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 53.0

ต้องการให้แจ้งข่าวก่อนอบรม 1-3 วัน ร้อยละ 31.0 ต้องการให้แจ้งล่วงหน้ามากกว่า 6 วัน และร้อยละ 16.0 ต้องการให้แจ้งข่าวก่อนการอบรม 4-6 วัน โดยเกษตรกรต้องการให้แจ้งข่าวก่อนการเข้าฝึกอบรมเฉลี่ย 4.6 วัน

การที่เกษตรกรต้องการให้แจ้งข่าวก่อนการอบรม 4-5 วัน ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม เกษตรกรให้เหตุผลว่าระยะเวลาประมาณ 5 วัน เป็นช่วงเวลาที่เพียงพอสำหรับการเตรียมตัวก่อนอบรม และหากนานกว่านี้อาจล้มกำหนดเวลานัดหมายได้

4.2.3.2 จำนวนผู้เข้าฝึกอบรมต่อรุ่น พบว่า เกษตรกรต้องการเพื่อนร่วมอบรม รวมกันเฉลี่ยต่อรุ่น 23.6 โดยเกษตรกรร้อยละ 53.0 ต้องการจำนวนผู้เข้าอบรมต่อรุ่น 11-30 คน ร้อยละ 29.0 ต้องการไม่เกิน 10 คน และร้อยละ 18.0 ต้องการมากกว่า 30 คน

ผลการวิจัยครั้งนี้ใกล้เคียงกับการศึกษาของยกชัย เจริญพานิชย์กุล (2537) ที่ศึกษาความจำเป็นในการฝึกอบรมด้านอาสาสมัครป้องกันโรคสัตว์ในจังหวัดยโสธร พบว่า อาสาสมัครป้องกันโรคสัตว์ต้องการให้จัดอบรมเฉลี่ยรุ่นละ 29 คน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการฝึกอบรมส่วนใหญ่ต้องการเน้นการฝึกปฏิบัติจึงต้องมีกลุ่มผู้อบรมจำนวนน้อยๆ เพื่อจะได้ฝึกปฏิบัติได้ทั่วถึง

4.2.3.3 วิธีประชาสัมพันธ์และการเชิญชวนเข้าอบรม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 57.0 ต้องการให้ผ่านผู้นำหมู่บ้าน และร้อยละ 43.0 ต้องการให้ประกาศทางหอกระจายข่าว แหล่งที่เกษตรกรได้รับข่าวสารการฝึกอบรมง่ายที่สุด คือ ผ่านผู้นำหมู่บ้าน ทั้งนี้จาก

การสัมภาษณ์ เกษตรกรให้เหตุผลว่า ผู้นำหมู่บ้านของตนได้เคยทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานที่ดีและมีความใกล้ชิดกันมากกับเกษตรกร เกษตรกรจึงไว้วางใจและเชื่อถือข้อมูลจากผู้นำหมู่บ้านมากกว่าการประชาสัมพันธ์ผ่านแหล่งอื่นๆ

ตารางที่ 9 ความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรในด้านการจัดการฝึกอบรม

ความต้องการในด้านการจัดการฝึกอบรม	จำนวน (N=100)	ร้อยละ
การแจ้งข่าวก่อนการเข้าอบรม		
1-3 วัน	53	53.0
4-6 วัน	16	16.0
มากกว่า 6 วัน	31	31.0
เฉลี่ย = 4.6 วัน ข้างที่สุด 1 วัน และนานที่สุด 15 วัน		
จำนวนผู้เข้าฝึกอบรมต่อวัน		
ไม่เกิน 10 คน	29	29.0
11 - 30 คน	53	53.0
มากกว่า 30 คน	18	18.0
เฉลี่ย = 23.6 คน น้อยที่สุด 5 คน และมากที่สุด 100 คน		
การประชาสัมพันธ์และการเชิญชวนเข้าอบรม		
ผ่านผู้นำหมู่บ้าน	57	57.0
ประกาศทางหอกระจายข่าว	43	43.0
สถานที่ฝึกอบรม		
ศาลาวัดใกล้บ้าน	73	73.0
ศาลากลางบ้าน	17	17.0
อื่นๆ ได้แก่ ที่ทำการสภาตำบล และฟาร์มของเกษตรกร	10	10.0
การใช้เวลาส่วนใหญ่ในสถานที่ฝึกอบรม		
ในแปลงฝึกปฏิบัติหรือในฟาร์ม	90	90.0
ในห้องอบรม	7	7.0
ทั้งในแปลงฝึกและห้องอบรมเท่าๆ กัน	3	3.0

ตารางที่ 9 ความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรในด้านการจัดการฝึกอบรม (ต่อ)

ความต้องการในด้านการจัดการฝึกอบรม	จำนวน (N=100)	ร้อยละ
พักค้างคืนในที่พักนอกหมู่บ้าน		
ไม่สามารถพักได้	3	3.0
พักได้ 1- 3 วัน	57	57.0
พักได้ 4-6 วัน	31	31.0
มากกว่า 6 วัน	9	9.0
เฉลี่ย = 3.6 วัน ต่ำสุด 0 วัน และสูงสุด 10 วัน		
สัดส่วนเวลาบรรยาย-ปฏิบัติศึกษาดูงานในการฝึกอบรม 5 วัน		
1:2:2	45	45.0
1:1:3	37	37.0
อื่นๆ (2:2:1, 2:1:2, 1:3:1, 3:1:1)	18	18.0
สถานที่ศึกษาดูงาน		
ฟาร์มของเกษตรกรรายย่อยที่ประสบความสำเร็จ	52	52.0
ฟาร์มหรือไร่นาเกษตรกรรายใหญ่ที่มีชื่อเสียง	38	38.0
สถานที่ราชการ	10	10.0
ท้องที่ที่ศึกษาดูงาน		
ต่างจังหวัดในภาคอีสาน	62	62.0
ในจังหวัด	36	36.0
ต่างภาค	2	2.0
เดือนที่พร้อมเข้าฝึกอบรมมากที่สุด		
เมษายน	81	81.0
มีนาคม	14	14.0
พฤษภาคม	5	5.0

ตารางที่ 9 ความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรในด้านการจัดการฝึกอบรม (ต่อ)

ความต้องการในด้านการจัดการฝึกอบรม	จำนวน (N=100)	ร้อยละ
ช่วงเวลาที่อบรมแต่ละครั้ง		
1-2 วัน	31	31.0
3-4 วัน	40	40.0
มากกว่า 4 วัน	29	29.0
เฉลี่ย = 3.4 วัน สั้นที่สุด 1 วัน และนานที่สุด 7 วัน		
วันที่เกษตรกรสะดวกที่จะเข้าอบรม		
ทุกวัน	99	99.0
เฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์	1	1.0
เวลาอบรมในแต่ละวันที่ฝึกอบรม		
เฉพาะภาคเช้า(09.00-12.00 น.)	58	58.0
ตลอดทั้งวัน(09.00-16.00 น.)	42	42.0
การออกค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการฝึกอบรมครั้งต่อไป		
ผู้จัดฝึกอบรม	95	95.0
ช่วยกันทั้งผู้จัดและผู้เข้าฝึกอบรม	5	5.0

4.2.3.4 สถานที่ฝึกอบรม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 73.0 ต้องการใช้ศาลาวัดใกล้บ้าน ร้อยละ 17.0 ต้องการใช้ศาลากลางบ้าน และอีกร้อยละ 10.0 ต้องการใช้สถานที่อื่นๆ ได้แก่ ที่ทำการสภาตำบล และฟาร์มของเกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของประทุมวรรณ บุลยเลิศ (2527) ที่ศึกษาความต้องการในการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำนาจังหวัดลำปาง พบว่า สถานที่ฝึกอบรมควรเป็นวัดใกล้บ้านของเกษตรกร

เกษตรกรต้องการฝึกอบรมในสถานที่ใกล้บ้านของตนเองมากที่สุด ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรให้เหตุผลว่า ท่องภารกิจประจำวัน เช่น ต้องคอยดูแลสัตว์เลี้ยง ดูแลบุตรหลาน ไม่สะดวกที่จะไปอบรมในสถานที่ไกลๆ หมู่บ้าน จึงควรใช้รูปแบบการฝึกอบรมในลักษณะหน่วยฝึกอบรมเคลื่อนที่ไปอบรมในหมู่บ้านของเกษตรกร

4.2.3.5 การใช้เวลาส่วนใหญ่ในสถานที่ฝึกอบรม พบว่า เกษตรกรส่วนมาก คือ ร้อยละ 90.0 ต้องการใช้เวลาส่วนใหญ่ในแปลงฝึกปฏิบัติหรือในฟาร์ม ร้อยละ 7.0 ต้องการในห้องอบรม และร้อยละ 3.0 ต้องการทั้งในแปลงฝึกและห้องอบรมเท่าๆ กัน

เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการใช้เวลาฝึกอบรมเพื่อการฝึกภาคปฏิบัติมากๆ จากการสัมภาษณ์เกษตรกรให้เหตุผลว่า การฝึกปฏิบัติจริงจะทำให้เกษตรกรมีทักษะและใช้ความรู้ได้อย่างมั่นใจ

4.2.3.6 การพักค้างคืนในที่ฝึกนอกหมู่บ้านซึ่งผู้จัดอบรมจัดที่พักให้ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 57.0 พักได้นาน 1-3 วัน ร้อยละ 31.0 พักได้นาน 4-6 วัน ร้อยละ 9.0 พักได้มากกว่า 6 วัน และร้อยละ 3.0 ไม่สามารถพักได้ โดยเกษตรกรสามารถพักได้นานเฉลี่ย 3.6 วัน

ถ้าหากมีความจำเป็นต้องฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง และหน่วยงานที่ฝึกอบรมจัดสถานที่พักให้ เกษตรกรส่วนใหญ่พักได้เพียงช่วงเวลาสั้นๆ คือ 1-3 วัน ซึ่งเกษตรกรให้เหตุผลว่า หน่วยงานที่ทำเป็นประจำของตนเอง ซึ่งขัดแย้งกับ ประกอบ รัตนพันธุ์ (2524) ที่ศึกษาความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรของประชาชนจังหวัดพังงา พบว่า เกษตรกรไม่ประสงค์ที่จะพักในหอพักที่ผู้จัดฝึกอบรมจัดให้

4.2.3.7 สัดส่วนเวลาภาคบรรยาย ปฏิบัติและศึกษาดูงานในการฝึกอบรม 5 วัน พบว่าเกษตรกรร้อยละ 45.0 ต้องการสัดส่วนเวลาภาคบรรยายครึ่งหนึ่งของทั้งภาคปฏิบัติและการศึกษาดูงาน ร้อยละ 37.0 ต้องการภาคบรรยาย และปฏิบัติ เพียง 1 ใน 3 ของการศึกษาดูงาน และร้อยละ 18.0 ต้องการสัดส่วนอื่นๆ ได้แก่ 1) ภาคทฤษฎีและปฏิบัติเท่ากัน และเป็น 2 เท่าของการศึกษาดูงาน 2) ภาคทฤษฎีและการศึกษาดูงานเท่ากัน และเป็น 2 เท่าของภาคปฏิบัติ 3) ภาคทฤษฎีและการศึกษาดูงานเท่ากันและเป็น 1 ใน 3 ของภาคปฏิบัติ และ 4) ภาคปฏิบัติและการศึกษาดูงานเท่ากันและเป็น 1 ใน 3 ของภาคทฤษฎี ตามลำดับ

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ดำรง ชำนาญรบ (2527) ที่ได้ศึกษาความต้องการในการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรวม หลักสูตรระยะสั้น ของวิทยาลัยเกษตรกรรมราชบุรี พบว่า การฝึกอบรมควรมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมทั้งจัดให้มีการศึกษาดูงานด้วย และการวิจัยนี้เกษตรกรต้องการให้แบ่งเวลาเพื่อการบรรยายน้อยกว่าการฝึกปฏิบัติและการศึกษาดูงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรต้องการได้เรียนรู้จากของจริงมากๆ ซึ่งวิจิตร อาวะกุล (2535) ให้แนวความคิดไว้ว่า การสอนเกษตรกรนั้นอย่าสอนเชิงทฤษฎีมากเกินไป และไม่จำเป็นต้องเคร่งครัดในการปฏิบัติจนเกินไป เพราะจะเกิดการเบื่อหน่ายท้อถอย แต่เขาจะเกิดทักษะเองเมื่อนำไปปฏิบัติในชีวิตจริงที่ไร่นาของเขา

4.2.3.8 สถานที่ศึกษาดูงาน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 52.0 ต้องการศึกษาดูงานที่ฟาร์มของเกษตรกรรายย่อยที่ประสบความสำเร็จ ร้อยละ 38.0 ต้องการศึกษาดูงานที่ฟาร์มหรือไร่นาเกษตรกรรายใหญ่ที่มีชื่อเสียง และร้อยละ 10.0 ต้องการสถานที่ราชการ

เกษตรกรต้องการศึกษาดูงานในฟาร์มของเกษตรกรรายย่อยมากกว่าฟาร์มของเกษตรกรรายใหญ่ หรือทางราชการ ซึ่งเกษตรกรให้เหตุผลว่าเกษตรกรรายย่อยซึ่งประสบความสำเร็จมักจะมีปัจจัยการผลิตพื้นฐานใกล้เคียงกับฟาร์มของตน เป็นการง่ายที่ดัดแปลงหรือเลียนแบบการผลิต ดังนั้น จึงควรจัดศึกษาดูงานในแหล่งของเกษตรกรรายย่อยที่ประสบความสำเร็จมากกว่าแหล่งอื่นๆ

4.2.3.9 ท้องที่ที่ศึกษาดูงาน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 62.0 ต้องการศึกษาดูงานต่างจังหวัดแต่อยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 36.0 ต้องการศึกษาดูงานภายในจังหวัดมหาสารคามและ ร้อยละ 2.0 ต้องการศึกษาดูงานต่างภาค

เกษตรกรต้องการศึกษาดูงานในต่างจังหวัดแต่อยู่ในเขตภาคอีสาน โดยให้เหตุผลว่าเป็นเพราะ แหล่งที่จะศึกษาดูงานมีสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกับฟาร์มของตน ไม่เห็นดเห็น้อยเพราะการเดินทางมากนัก ประกอบกับมีเวลาให้กับการฝึกอบรมค่อนข้างน้อยจึงจำเป็นต้องศึกษาในแหล่งที่อยู่ใกล้ภูมิลำเนาดังกล่าว

4.2.3.10 เดือนที่พร้อมเข้าฝึกอบรมมากที่สุด เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 81.0 ต้องการฝึกอบรมเดือนเมษายน ร้อยละ 14.0 ต้องการเดือนมีนาคม และร้อยละ 5.0 ต้องการเดือนพฤษภาคม

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของนัยนา ยัมศิริวัฒนะ (2531) ที่ศึกษาความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรอำเภอหล่มสักจากโครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรกรมเคลื่อนที่ วิทยาลัยเกษตรกรรมเพชรบูรณ์ และอรรถ สิงห์คำ (2533) ที่ศึกษา ความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรผู้เลี้ยงไหม ในอำเภอเสนางคนิยม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า เกษตรกรพร้อมที่จะเข้าฝึกอบรมมากที่สุดในเดือนเมษายน ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรให้เหตุผลว่า เดือนนี้เป็นช่วงเวลาที่เกษตรกรเสร็จสิ้นการเก็บเกี่ยวข้าว เป็นช่วงฤดูแล้งและว่างงานมากกว่าเดือนอื่นๆ

4.2.3.11 ช่วงเวลาที่อบรมแต่ละครั้ง เกษตรกรร้อยละ 40.0 ต้องการอบรม 3-4 วัน ร้อยละ 31.0 ต้องการ 1-2 วัน และร้อยละ 29.0 ต้องการมากกว่า 4 วัน โดยเกษตรกรต้องการเวลาฝึกอบรมเฉลี่ย 3.4 วัน

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ การศึกษาของนัยนา ยัมศิริวัฒนะ (2531) และอรรถ สิงห์คำ (2533) พบว่า ช่วงเวลาที่อบรมแต่ละครั้งควรจะเป็น 2-3 วัน ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรให้เหตุผลว่าเป็นเพราะความจำเป็นของเกษตรกรเกี่ยวกับงานประจำของตน ซึ่งต้องการการดูแลอย่างต่อเนื่อง จึงไม่ต้องการอบรมเป็นเวลานานกว่านี้

4.2.3.12 วันที่เกษตรกรสะดวกที่จะเข้าอบรม เกษตรกรเกือบทั้งหมด ร้อยละ 99.0 เข้าอบรมได้ทุกวัน และมีเพียงร้อยละ 1.0 ที่อบรมได้เฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ การศึกษาของวรัญญู ชามขุนทด (2524) และอรัณ สิงห์คำ (2533) พบว่า เกษตรกรสามารถเข้าอบรมได้ทุกวันไม่เว้นวันหยุดราชการ ทั้งนี้เกษตรกรได้ให้เหตุผลว่า เกษตรกรต้องการให้การฝึกอบรมตามหัวข้อวิชาเสร็จสิ้นในช่วงเวลาสั้นๆ และมีความต่อเนื่องจะได้ไม่ลืมเนื้อหาที่อบรมในแต่ละวัน

4.2.3.13 เวลาอบรมในแต่ละวันที่ฝึกอบรม เกษตรกรร้อยละ 58.0 ต้องการอบรมเฉพาะภาคเช้า (09.00-12.00 น.) และร้อยละ 42.0 ต้องการตลอดทั้งวัน (09.00-16.00 น.)

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของอรัณ สิงห์คำ (2533) พบว่า เกษตรกรส่วนมากต้องการอบรมในแต่ละวันในช่วงเช้า (09.00-12.00 น.) ทั้งนี้เกษตรกรให้เหตุผลว่าต้องการใช้เวลาช่วงบ่ายเพื่อปฏิบัติงานประจำของตน แต่ขัดแย้งกับการศึกษาของ ประกอบ รัตนพันธุ์ (2524) วรัญญู ชามขุนทด (2524) ปทุมวรรณ บุสยเลิศ (2527) และดำรง ชำนาญรบ (2527) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรต้องการให้ฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจเป็นการสอนภาคทฤษฎีตอนเช้าฝึกปฏิบัติในตอนบ่าย จะทำให้อบรมได้เสร็จเร็วขึ้น

โดยสรุปการวิจัยเกี่ยวกับเดือนที่เกษตรกรพร้อมจะเข้าฝึกอบรมมากที่สุด ช่วงเวลาที่อบรมแต่ละครั้ง วันที่เกษตรกรสะดวกที่จะเข้าอบรม และช่วงเวลาอบรมในแต่ละวัน ควรจัดฝึกอบรมในเดือนเมษายน อบรมโดยไม่ต้องเว้นวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ นาน 2-3 วัน แต่ละวันอาจใช้เวลาเพียงครึ่งวัน หรือตลอดทั้งวันตามความเหมาะสมของเนื้อหาที่จะฝึกอบรม

4.2.3.14 การออกค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการฝึกอบรมครั้งต่อไป พบว่าเกษตรกรส่วนมาก ร้อยละ 95.0 ต้องการให้ผู้จัดการอบรมออกค่าใช้จ่าย ที่เหลืออีกร้อยละ 5.0 ต้องการให้ช่วยกันทั้งผู้จัดและผู้เข้าฝึกอบรม

เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการให้หน่วยงานที่จัดอบรมเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายต่างๆ ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรให้เหตุผลว่าหน่วยงานที่จัดฝึกอบรมมักจะมียกงบประมาณเพื่อการนี้อยู่แล้ว ประกอบกับเกษตรกรผู้เข้าอบรมมีฐานะยากจน จึงต้องการให้รัฐบาลภาระค่าใช้จ่ายในการอบรมที่จัดสำหรับเกษตรกร เพื่อให้โอกาสแก่เกษตรกรได้ศึกษาหาความรู้ไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนต่อไป

4.2.4 ระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรในการจัดการฝึกอบรม

ระดับความต้องการในการจัดการฝึกอบรม จำนวน 11 ประเด็น ดังปรากฏในตารางที่ 10 มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 10 ระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรในการจัดการฝึกอบรม

การจัดการฝึกอบรม	ระดับความต้องการ			Mean	S.D.	ความหมาย
	มาก	น้อย	ไม่ต้องการ			
1. พาหนะบริการขณะฝึกอบรม	96	4	0	1.96	0.20	ต้องการมาก
2. สำรวจหาความต้องการฝึกอบรม	88	10	2	1.86	0.40	ต้องการมาก
3. การศึกษาดูงาน	83	17	0	1.83	0.38	ต้องการมาก
- การสรุปหลังกลับจากศึกษาดูงาน	81	18	1	1.80	0.43	ต้องการมาก
4. มีเนื้อหาภาคปฏิบัติมากกว่าบรรยาย	74	24	2	1.72	0.49	ต้องการมาก
5. วัสดุบัตร	70	27	3	1.67	0.53	ต้องการมาก
6. ประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นการอบรม	68	31	1	1.67	0.49	ต้องการมาก
1) การประเมินผลช่วงเวลาอื่น						
- การใช้ในชีวิตประจำวัน	89	11	0	1.89	0.31	ต้องการมาก
- ขณะอบรม	46	43	11	1.35	0.67	ต้องการมาก
- ก่อนการอบรม	12	37	51	0.61	0.69	ไม่ต้องการ
2) วิธีการประเมินผล						
- แข่งขันหรือเกม มีรางวัลให้	78	16	6	1.72	0.57	ต้องการมาก
- การตรวจผลการปฏิบัติ	61	37	2	1.59	0.53	ต้องการมาก
- สังเกตโดยวิทยากร	50	44	6	1.44	0.61	ต้องการมาก
- การทำข้อสอบ	25	24	51	0.74	0.84	ไม่ต้องการ
- การตอบข้อซักถาม	13	41	46	0.67	0.70	ไม่ต้องการ
7. วิธีการเปิด-ปิดง่าย ๆ	61	18	21	1.40	0.82	ต้องการมาก
8. จัดนันทนาการแทรกในช่วงอบรม	43	50	7	1.36	0.61	ต้องการมาก
9. การเลี้ยงต้อนรับและเลี้ยงส่ง	27	37	36	0.91	0.79	ต้องการน้อย
10. หนังสือส่งตัวกลับ	27	22	51	0.76	0.85	ต้องการน้อย
11. มีหัวข้อวิชาเดียวต่อครั้งที่อบรม	23	24	53	0.70	0.82	ไม่ต้องการ
รวม				1.40	0.25	ต้องการมาก

4.2.4.1 การจัดการฝึกอบรมที่เกษตรกรต้องการในระดับมาก มี 8 ประเด็น เรียงลำดับ คือ พาหนะบริการขณะฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.96) ให้สำรวจความต้องการ ฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.86) การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.83) การสรุปหลังกลับ จากศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.80) ให้มีเนื้อหาภาคปฏิบัติมากกว่าการทฤษฎี (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.72) วัสดุบัตร (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.67) วิธีการเปิดและปิดการอบรมง่าย ๆ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.40) การประเมินผล (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.38) กิจกรรมนันทนาการแทรกในช่วงอบรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.36)

4.2.4.2 การจัดการฝึกอบรมที่เกษตรกรต้องการในระดับน้อย มี 2 ประเด็น เรียงลำดับ คือ การเลี้ยงต้อนรับและเลี้ยงส่ง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.91) และหนังสือส่งตัวกลับ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.76)

4.2.4.3 การจัดการฝึกอบรมที่เกษตรกรไม่ต้องการ มี 1 ประเด็น คือ การ ฝึกอบรมที่มีจำนวนหัวข้อวิชาเดียวต่อครั้งที่อบรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.70)

สำหรับประเด็นย่อยของการประเมินผล ได้แก่ ช่วงเวลาการประเมินผลที่เกษตรกรต้องการ จากมากไปหาน้อยดังนี้ คือติดตามผลการใช้ในชีวิตประจำวัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.89) เมื่อเสร็จ การอบรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.67) ขณะอบรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.35) ก่อนการอบรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.61) และสำหรับวิธีการประเมินผลเกษตรกรต้องการจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ แบบแข่งขันหรือเกม และมีรางวัลให้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.72) การตรวจผลการปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.59) การสังเกตโดยผู้จัดอบรมและวิทยากร (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.44) การทำข้อสอบ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.74) การตอบข้อซักถาม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.67)

ความต้องการในการจัดการฝึกอบรมนี้ เมื่อพิจารณาตามประเด็นที่เกษตรกรมีระดับ ความต้องการมากที่สุดคือ มีพาหนะบริการขณะฝึกอบรม ทั้งนี้เกษตรกรให้เหตุผลว่าเกษตรกรไม่มี พาหนะเป็นของตนเอง และต้องการได้รับความสะดวกในการการศึกษาดูงานด้วย สำหรับประเด็น ที่เกษตรกรไม่ต้องการซึ่งได้แก่ มีจำนวนหัวข้อวิชาเดียวต่อครั้งที่อบรม ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัย ของ ดำรง ชำนาญรบ (2527) ที่ศึกษา ความต้องการของประชาชนในการเข้ารับการฝึกอบรม วิชาชีวะเกษตรกรรม หลักสูตรระยะสั้น ของวิทยาลัยเกษตรกรรมราชบุรี ซึ่งพบว่า เกษตรกร ต้องการอบรมแบบรวมหลายวิชาในครั้งเดียวกัน ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรให้เหตุผลว่า เมื่อ เกษตรกรได้มีโอกาสมาอบรมแต่ละครั้งเป็นเรื่องที่ยากเพราะติดงานประจำ เมื่อมาอบรมแล้วจึง อยากรู้ได้หลายๆ หัวข้อวิชาในครั้งเดียวกัน

ส่วนเรื่องการประเมินผลก่อนการอบรมนั้น เกษตรกรไม่ต้องการ ซึ่งจากการสัมภาษณ์เพิ่ม เติม เกษตรกรให้เหตุผลว่าตนเองยังไม่ได้เรียนรู้อะไรจากการอบรม เมื่อถูกทดสอบ หรือ

ประเมินผลจึงไม่มั่นใจว่าจะตอบคำถามได้ จึงไม่ต้องการประเมินก่อนการฝึกอบรม สำหรับวิธีการประเมินผลที่เกษตรกรไม่ต้องการ คือ การการทำข้อสอบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรไม่คุ้นเคยกับการอ่านหนังสือ ซึ่งหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมอาชีวศึกษา (2533) ได้สรุปการประเมินหลักสูตรระยะสั้นของกรมอาชีวศึกษา พบว่า วิทยากรผู้สอนเกษตรกรให้เหตุผลว่าเกษตรกรมีการศึกษาในระดับต่ำจึงไม่เหมาะสม และไม่เป็นที่ต้องการของเกษตรกร ส่วนวิธีการตอบข้อซักถามนั้น อาจเป็นเพราะเกษตรกรเกรงว่าเมื่อตอบไม่ได้จะเป็นการอับอายแก่เพื่อนร่วมรุ่นที่อบรมด้วยกัน ฉะนั้นจึงควรใช้วิธีการประเมินผลแบบแข่งขันหรือเกมส์สนุกสนาน ร่วมกับการตรวจผลการฝึกปฏิบัติและการสังเกตจะเหมาะสมกว่า ซึ่งวิจิตร อาวะกุล (2535) กล่าวว่า ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีถ้าได้รับรางวัล ซึ่งรางวัลอาจเป็นประกาศนียบัตร คำชมเชยในผลงานที่ทำ จะทำให้ผู้ใหญ่มั่นใจมีความสุข

4.2.5 ระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกร ในการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรม

ระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรในการสนับสนุนหลังการฝึกอบรม ดังปรากฏในตารางที่ 11 มีรายละเอียดดังนี้

เกษตรกรต้องการรับการสนับสนุนในระดับมากทุกหัวข้อ โดยมีค่าเฉลี่ย 1.77 เมื่อศึกษาระดับต้องการโดยพิจารณาเป็นรายหัวข้อ พบว่า เกษตรกรมีความต้องการเรียงลำดับ คือ การสนับสนุนปัจจัยการผลิตบางอย่าง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.89) ผู้จัดอบรมจำหน่ายปัจจัยการผลิตในราคาถูก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.88) ให้ชี้แนะแหล่งซื้อปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.82) อบรมเรื่องเดิมหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาเพิ่มเติมในโอกาสต่อไป (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.79) จัดเจ้าหน้าที่หรือนักวิชาการติดตามผล (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.75) รวมกลุ่มหรือตั้งกลุ่มอาชีพ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.67) ร่วมวางแผนการผลิตและการตลาด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.62)

การวิจัยครั้งนี้ใกล้เคียงกับการศึกษาของโสฬพัฒนา สิทธิสังข์ (2529) ที่ศึกษาการประเมินผลการฝึกอบรมเทคนิคการขยายพันธุ์มะม่วงภาคปฏิบัติ ที่จัดโดยไร่ประพัฒน์ ซึ่งพบว่าเกษตรกรต้องการให้ไร่ประพัฒน์จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ไว้จำหน่ายให้เกษตรกร รวมทั้งเอกสารทางวิชาการด้วย เพื่อเกษตรกรจะได้ซื้อหาไปใช้ปฏิบัติต่อไปก่อนที่จะล้มหรือเบื่อหน่าย และสอดคล้องโกวิทย์ แก้วขาว (2529) ที่ศึกษารูปแบบการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้การเกษตรของเกษตรกรหมู่บ้านอำเภอกำแพงแสนจังหวัดนครปฐม พบว่า ปัญหาในการเรียนรู้ของเกษตรกร คือ เกษตรกรรับการถ่ายทอดความรู้แล้ว สามารถนำไปปฏิบัติได้น้อย และเสนอแนะให้เกษตรกรตำบลนิเทศเกษตรกรสม่ำเสมอ

สำหรับการสนับสนุนในประเด็นต่างๆ เกษตรกรต้องการในระดับมากทั้งหมด ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรให้เหตุผลว่า เป็นเพราะเกษตรกรขาดแคลนปัจจัยการผลิต ขาดแคลนเงินทุนที่

ตารางที่ 11 ระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรในการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรม

การสนับสนุน	ระดับความต้องการ			Mean	S.D.	ความหมาย
	มาก	น้อย	ไม่ต้องการ			
1. การสนับสนุนปัจจัยการผลิตบางอย่าง	89	11	0	1.89	0.31	ต้องการมาก
2. จำหน่ายปัจจัยการผลิตในราคาถูก	88	12	0	1.88	0.33	ต้องการมาก
3. ชี้แนะแหล่งซื้อปัจจัยการผลิต	82	18	0	1.82	0.39	ต้องการมาก
4. อบรมเรื่องเดิมหรือเรื่องที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาเพิ่มเติมในโอกาสต่อไป	81	17	2	1.79	0.46	ต้องการมาก
5. จัดเจ้าหน้าที่หรือนักวิชาการติดตามผล	76	23	1	1.75	0.46	ต้องการมาก
6. รวมกลุ่มหรือตั้งกลุ่มอาชีพ	67	33	0	1.67	0.47	ต้องการมาก
7. ร่วมวางแผนการผลิตและการตลาด	66	30	4	1.62	0.56	ต้องการมาก
รวม				1.77	0.30	ต้องการมาก

จะซื้อหาปัจจัยการผลิตต่างๆ หรือไม่ทราบแหล่งจำหน่าย ซึ่งสอดคล้องกับสง่า แก้วบุตรดี (2526) ที่ศึกษาความต้องการความรู้ทางการเกษตรของเกษตรกรผู้นำ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ที่มีต่อ วิทยาเขตเกษตรสุรินทร์ พบว่า เกษตรกรผู้นำต้องการความรู้ในด้านแหล่งรับซื้อผลผลิต การหา แหล่งเงินทุน ราคาผลผลิต และหลักการจัดการฟาร์ม ซึ่งการพัฒนาเกษตรกรรายย่อยดังกล่าว หน่วยงานที่รับผิดชอบงานฝึกอบรมเกษตรกรควรจัดหา หรือ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิตบางอย่าง เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ สารเคมี ให้เกษตรกรยืม เงินลงทุนโดยมีดอกเบี้ยต่ำ ชี้แนะแหล่งที่จะซื้อปัจจัยการผลิตได้ในราคาถูก รวมทั้งการฝึกอบรม เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง เป็นพี่เลี้ยงให้เกษตรกรสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มเกษตรกร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ร่วมวางแผนการผลิต การตลาดให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่อไป ซึ่ง สอดคล้องกับแนวความคิดของสุรพล จันทราปัดย์และชูเกียรติ รักซ้อน (2534) ที่กล่าวว่า หลัง การอบรมไปแล้ว ควรติดตามผลว่าเกษตรกรได้ใช้ความรู้จากการฝึกอบรมหรือไม่ ใช้ได้ผลเพียง ไດ มีปัญหาทางปฏิบัติอย่างไร และต้องการความช่วยเหลือด้านใด

4.3 เปรียบเทียบความต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตรของเกษตรกร

ในส่วนนี้เป็นการเสนอผลการเปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชา พืชศาสตร์ สัตวศาสตร์และด้านอื่นๆ วิธีการจัดการฝึกอบรม และการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรม จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ในการฝึกอบรม อายุ แรงงานในครัวเรือน ขนาดพื้นที่ถือครอง และ กิจกรรมการเกษตรของเกษตรกร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.3.1 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้าน พืชศาสตร์

4.3.1.1 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกร ที่มีต่อหัวข้อ วิชาด้านพืชศาสตร์ จำแนกตามเพศ

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อ วิชาด้านพืชศาสตร์ จำแนกตามเพศ ดังปรากฏในตารางที่ 12 พบว่า เกษตรกรเพศชายและเพศ หญิงมีระดับความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2 หัวข้อวิชา คือ

(1) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในหัวข้อวิชา การปลูกไม้ผล โดยที่เกษตรกรเพศชายมีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการสูงกว่าเพศหญิง ทั้งนี้อาจเป็น เพราะ การปลูกไม้ผลมีขั้นตอนในการปลูกและบำรุงรักษามาก ใช้เวลายาวนาน เป็นงานประจำที่ เกษตรกรเพศชายส่วนใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติดูแลสวนไม้ผล จึงต้องการนำความรู้ไปใช้ในการทำงาน ของตนมากยิ่งขึ้น

(2) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในหัวข้อวิชา การปลูกผัก โดยที่เกษตรกรเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยความต้องการสูงกว่าเพศชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การปลูกผักมีความต้องการความละเอียดในการปลูกและดูแลรักษามาก ซึ่งงานด้านการปลูกผักนี้มัก จะเป็นบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรเพศหญิงเป็นส่วนใหญ่ จึงมีความต้องการอบรมมากกว่าเพศชาย

ส่วนหัวข้อวิชาที่เกษตรกรเพศชายและเพศหญิง มีระดับความต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การปลูกข้าว การปลูกพืชไร่ และการปลูกสวนป่า ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษา ของดำรง ชำนาญรบ (2527) ที่ศึกษา ความต้องการของประชาชนในการเข้ารับการฝึกอบรม วิชาชีวะเกษตรกรรมหลักสูตรระยะสั้น ของวิทยาลัยเกษตรกรรมราชบุรี พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านพืชศาสตร์
จำแนกตามเพศ

หัวข้อวิชา	เพศ				ค่า t
	ชาย		หญิง		
	(n = 50)		(n = 50)		
	-----		-----		
	mean	S.D.	mean	S.D.	
1. การปลูกข้าว	1.34	0.59	1.48	0.54	1.23
2. การปลูกไม้ผล	1.12	0.72	0.84	0.68	2.00*
3. การปลูกผัก	0.54	0.58	0.92	0.63	3.13**
4. การปลูกพืชไร่	0.66	0.69	0.80	0.73	0.99
5. การปลูกสวนป่า	0.58	0.54	0.54	0.68	0.33

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4.3.1.2 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชา ด้านพืชศาสตร์ จำแนกตามประสบการณ์ในการฝึกอบรม

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านพืชศาสตร์ จำแนกตามประสบการณ์ในการฝึกอบรม ดังปรากฏในตารางที่ 13 พบว่าเกษตรกรที่เคยฝึกอบรมด้านการเกษตรมีระดับความต้องการแตกต่างกับเกษตรกรที่ไม่เคยฝึกอบรมด้านการเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพียง 1 หัวข้อวิชา คือ หัวข้อวิชา การปลูกข้าว โดยที่เกษตรกรที่เคยฝึกอบรมด้านการเกษตรมีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการสูงกว่าเกษตรกรที่ไม่เคยฝึกอบรมด้านการเกษตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปลูกข้าวมีปัญหาด้านการผลิตและด้านการตลาดหลายอย่าง เกษตรกรที่เคยฝึกอบรมด้านการเกษตรในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วได้ใช้ความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้แก้ปัญหาในงานอาชีพของตนได้ผลตามสมควร จึงมีความต้องการฝึกอบรมมากกว่าเกษตรกรที่ไม่เคยฝึกอบรมด้านการเกษตร

ตารางที่ 13 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านพืชศาสตร์
จำแนกตามประสบการณ์ฝึกอบรมทางการเกษตร

ประสบการณ์ฝึกอบรมทางการเกษตร					
หัวข้อวิชา	เคยฝึกอบรม		ไม่เคยฝึกอบรม		ค่า t
	(n = 28)		(n = 72)		
	mean	S.D.	mean	S.D.	
1. การปลูกข้าว	1.60	0.57	1.33	0.56	2.20*
2. การปลูกไม้ผล	1.00	0.72	0.97	0.71	0.17
3. การปลูกผัก	0.75	0.70	0.72	0.61	0.20
4. การปลูกพืชไร่	0.86	0.76	0.68	0.69	1.12
5. การปลูกสวนป่า	0.64	0.62	0.53	0.60	0.85

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนหัวข้อวิชาที่เกษตรกรที่เคยฝึกอบรมด้านการเกษตร และเกษตรกรที่ไม่เคยฝึกอบรมด้านการเกษตร มีระดับความต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในเรื่อง การปลูกไม้ผล การปลูกผัก การปลูกพืชไร่ และการปลูกสวนป่า

4.3.1.3 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านพืชศาสตร์ จำแนกตามอายุ

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านพืชศาสตร์จำแนกตามอายุ ดังปรากฏในตารางที่ 14 พบว่า เกษตรกรอายุน้อยกว่า 36 ปี อายุ 36-45 ปี อายุ 46-55 ปี และอายุ 56 ปี มีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพียง 1 หัวข้อ คือ การปลูกไม้ผล เมื่อทดสอบความแตกต่างด้วยวิธี Scheffe' Test ที่ระดับ .05 ปรากฏว่าไม่พบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยระดับความต้องการของเกษตรกรทั้ง 4 กลุ่ม แต่พบว่าเกษตรกรอายุน้อยกว่า 36 ปี มีค่าเฉลี่ย

ตารางที่ 14 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านพืชศาสตร์
จำแนกตามอายุ

	อายุของเกษตรกร								
หัวข้อวิชา	ต่ำกว่า 36 ปี		36-45 ปี		46-55 ปี		56 ปีขึ้นไป		ค่า F
	(n = 12)		(n = 34)		(n = 36)		(n = 18)		
	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.	
1. การปลูกข้าว	1.58	0.51	1.38	0.60	1.39	0.49	1.38	0.70	0.41
2. การปลูกไม้ผล	1.33	0.65	0.70	0.63	1.17	0.65	0.89	0.83	3.92*
3. การปลูกผัก	1.00	0.74	0.73	0.57	0.69	0.62	0.61	0.70	0.98
4. การปลูกพืชไร่	0.92	0.79	0.62	0.70	0.80	0.71	0.67	0.69	0.74
5. การปลูกสวนป่า	0.75	0.87	0.50	0.56	0.58	0.55	0.50	0.62	0.57

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ระดับความต้องการสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปลูกไม้ผลนั้นต้องใช้เวลานานกว่าจะได้ผลผลิต เกษตรกรที่มีอายุน้อยกว่า 36 ปี จึงมีความต้องการฝึกอบรมมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

ส่วนหัวข้อวิชาที่เกษตรกรทั้ง 4 กลุ่ม มีระดับความต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในเรื่อง การปลูกข้าว การปลูกผัก การปลูกพืชไร่ และการปลูกสวนป่า

4.3.1.4 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านพืชศาสตร์ จำแนกตามแรงงานในครัวเรือน

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านพืชศาสตร์ จำแนกตามแรงงานในครัวเรือนของเกษตรกร ดังปรากฏในตารางที่ 15 พบว่า เกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือนจำนวน 1-2 คน จำนวน 3-4 คน และจำนวน 5 คนขึ้นไป มีระดับความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 1 หัวข้อวิชา ซึ่งแตกต่างกันที่ระดับ 0.05 คือ หัวข้อวิชาการปลูกข้าว โดยเกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือน 3-4 คน มีความต้องการมากกว่า

ตารางที่ 15 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านพืชศาสตร์
จำแนกตามแรงงานในครัวเรือน

	แรงงานในครัวเรือน						
หัวข้อวิชา	1 - 2 คน		3 - 4 คน		5 คนขึ้นไป		ค่า F
	(n = 37)		(n = 38)		(n = 25)		
	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.	
1. การปลูกข้าว	1.22 ^b	0.48	1.63 ^a	0.54	1.36 ^{ab}	0.64	5.57 ^{**}
2. การปลูกไม้ผล	0.94	0.52	1.03	0.85	0.96	0.73	0.13
3. การปลูกผัก	0.75	0.49	0.74	0.72	0.68	0.69	0.11
4. การปลูกพืชไร่	0.76	0.64	0.74	0.76	0.68	0.75	0.08
5. การปลูกสวนป่า	0.65	0.59	0.53	0.60	0.48	0.65	0.66

ค่าเฉลี่ยในแถวเดียวกันที่ตามด้วยอักษรภาษาอังกฤษตัวเดียวกัน ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือน 1-2 คน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือน 3-4 คน มีจำนวนแรงงานที่เหมาะสมต่อพื้นที่ทำนามีอยู่ จึงมีความต้องการความรู้ในหัวข้อวิชาการปลูกข้าวไปพัฒนาการปลูกข้าวของตนมากกว่ากลุ่มอื่น

ส่วนหัวข้อวิชาด้านพืชศาสตร์ที่เกษตรกรมีแรงงานในครัวเรือนต่างกัน มีความต้องการไม่แตกต่างกัน ในเรื่อง การปลูกไม้ผล การปลูกผัก การปลูกพืชไร่ และการปลูกสวนป่า

4.3.1.5 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านพืชศาสตร์ จำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครอง

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านพืชศาสตร์จำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร ดังปรากฏในตารางที่ 16 พบว่าเกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรต่ำกว่า 16 ไร่ ขนาดระหว่าง 16-30 ไร่ และพื้นที่ถือครอง

ตารางที่ 16 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านพืชศาสตร์
จำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครอง

หัวข้อวิชา	ขนาดพื้นที่ถือครอง			ค่า F
	ต่ำกว่า 16 ไร่	16-30 ไร่	31 ไร่ขึ้นไป	
	(n = 35)	(n = 42)	(n = 23)	
	mean S.D.	mean S.D.	mean S.D.	
1. การปลูกข้าว	1.28 0.52	1.48 0.55	1.48 0.66	1.28
2. การปลูกไม้ผล	0.80 0.68	1.07 0.68	1.09 0.79	1.75
3. การปลูกผัก	0.74 0.61	0.69 0.64	0.78 0.67	0.16
4. การปลูกพืชไร่	0.51 0.56	0.83 0.76	0.87 0.76	2.59
5. การปลูกสวนป่า	0.40 0.55	0.62 0.62	0.69 0.63	2.02

ขนาด 31 ไร่ขึ้นไป มีระดับความต้องการต่อหัวข้อวิชาด้านพืชศาสตร์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทุกหัวข้อวิชา ในเรื่อง การปลูกข้าว การปลูกไม้ผล การปลูกผัก การปลูกพืชไร่ และการปลูกสวน
ป่า ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับประกอบ รัตนพันธ์ (2524) ที่ศึกษาความต้องการการฝึกอบรม
วิชาชีพเกษตรกรของประชาชนในจังหวัดพังงา และดำรง ชำนาญรบ (2527) ศึกษา
ความต้องการของประชาชนในการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกร หลักสูตรระยะสั้น ของ
วิทยาลัยเกษตรกรรมราชบุรี พบว่า ประชากรที่มีพื้นที่ถือครองต่างกัน มีความต้องการเข้ารับการ
ฝึกอบรมไม่แตกต่างกัน แต่ขัดแย้งกับการศึกษาของสุชิน นิมิไทย (2536) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผล
ต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสาน ของเกษตรกรในเขตชลประทาน จังหวัดมหาสารคาม
ที่พบว่า ขนาดการถือครองพื้นที่ของเกษตรกรมีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรผสมผสาน

4.3.1.6 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชา ด้านพืชศาสตร์ จำแนกตามกิจกรรมการเกษตร

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้าน

ตารางที่ 17 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านพืชศาสตร์
จำแนกตามกิจกรรมการเกษตร

กิจกรรมการเกษตรของเกษตรกร									
หัวข้อวิชา	ข้าว-สัตว์		ข้าว-พืช-สัตว์		ข้าว-พืช-สัตว์-เห็ด		ข้าว-พืช		ค่า F
	(n = 47)		(n = 28)		(n = 15)		(n = 10)		
	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.	
1. การปลูกข้าว	1.36	0.56	1.53	0.51	1.53	0.52	1.10	0.74	1.83
2. การปลูกไม้ผล	0.93	0.73	1.18	0.67	0.87	0.74	0.80	0.63	1.13
3. การปลูกผัก	0.66	0.69	0.89	0.63	0.80	0.56	0.50	0.53	1.32
4. การปลูกพืชไร่	0.49 ^b	0.58	0.93 ^{ab}	0.72	1.27 ^a	0.73	0.50 ^b	0.70	6.76 ^{**}
5. การปลูกสวนป่า	0.53	0.58	0.64	0.62	0.73	0.70	0.20	0.42	1.82

ค่าเฉลี่ยในแถวเดียวกันที่ตามด้วยอักษรภาษาอังกฤษตัวเดียวกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ด้านพืชศาสตร์ จำแนกตามกิจกรรมการเกษตร ดังปรากฏในตารางที่ 17 พบว่า เกษตรกรที่มีกิจกรรมการเกษตรด้านการปลูกข้าวและเลี้ยงสัตว์ การปลูกข้าว ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ การปลูกข้าว ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์และเพาะเห็ด การปลูกข้าวและปลูกพืชมีระดับความต้องการต่อหัวข้อวิชาด้านพืชศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 หัวข้อ ได้แก่ การปลูกพืชไร่ โดยเกษตรกรที่มีกิจกรรมการเกษตรทั้งการปลูกข้าว ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์และเพาะเห็ด มีระดับความต้องการมากกว่าเกษตรกรที่มีกิจกรรมการเกษตรน้อย (2 กิจกรรม) อาจเป็นเพราะเกษตรกรที่มีกิจกรรมการเกษตรหลากหลายกิจกรรมต้องการความรู้ไปพัฒนากิจกรรมการเกษตรในทุกๆ กิจกรรมของตน จึงมีความต้องการมากกว่า

ส่วนหัวข้อวิชาด้านพืชศาสตร์ที่เกษตรกรมีกิจกรรมการเกษตรต่างกันมีความต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การปลูกข้าว การปลูกไม้ผล การปลูกผัก และการปลูกสวนป่า

4.3.2 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์

4.3.2.1 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์จำแนกตามเพศ

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์ จำแนกตามเพศ ดังปรากฏในตารางที่ 18 พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีระดับความต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกหัวข้อวิชา ในเรื่อง การเลี้ยงสัตว์ปีก การเลี้ยงโค การเลี้ยงปลาน้ำจืด การเพาะพันธุ์ปลา การเลี้ยงกระบือ และการเลี้ยงสุกร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของดำรง ชำนาญรบ (2527) ที่ศึกษาความต้องการของประชาชนในการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมหลักสูตรระยะสั้น ของวิทยาลัยเกษตรกรรมราชบุรี ซึ่งพบว่าประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 18 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์ จำแนกตามเพศ

หัวข้อวิชา	เพศ				ค่า t
	ชาย		หญิง		
	(n = 50)		(n = 50)		
	mean	S.D.	mean	S.D.	
1. การเลี้ยงสัตว์ปีก	1.28	0.67	1.44	0.61	1.25
2. การเลี้ยงโค	0.96	0.70	0.92	0.63	0.30
3. การเลี้ยงปลาน้ำจืด	0.92	0.78	0.78	0.68	0.96
4. การเพาะพันธุ์ปลา	0.66	0.74	0.86	0.86	1.24
5. การเลี้ยงกระบือ	0.68	0.65	0.64	0.63	0.31
6. การเลี้ยงสุกร	0.72	0.67	0.50	0.61	1.71

4.3.2.2 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์ จำแนกตามประสบการณ์ในการฝึกอบรม

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์ จำแนกตามประสบการณ์ในการฝึกอบรม ดังปรากฏในตารางที่ 19 พบว่า เกษตรกรที่เคยฝึกอบรมด้านการเกษตรมีระดับความต้องการแตกต่างจากเกษตรกรที่ไม่เคยอบรมด้านการเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 1 หัวข้อวิชา คือ การเลี้ยงสัตว์ปีก โดยเกษตรกรที่เคยฝึกอบรมด้านการเกษตรมีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการสูงกว่าเกษตรกรที่ไม่เคยฝึกอบรม ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรให้เหตุผลว่า การเลี้ยงสัตว์ปีกมีปัญหาด้านโรคระบาดซึ่งเกิดขึ้นทุกปี เกษตรกรที่ผ่านการอบรมในด้านการเกษตรอาจมีทัศนคติที่ดีต่อการฝึกอบรม เชื่อว่าการฝึกอบรมน่าจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้ จึงมีความต้องการฝึกอบรมมากกว่าเกษตรกรที่ไม่เคยฝึกอบรมด้านการเกษตร

ตารางที่ 19 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์ จำแนกตามประสบการณ์ฝึกอบรมทางการเกษตร

ประสบการณ์ฝึกอบรมทางการเกษตร					
หัวข้อวิชา	เคยฝึกอบรม		ไม่เคยฝึกอบรม		ค่า t
	(n = 28)		(n = 72)		
	mean	S.D.	mean	S.D.	
1. การเลี้ยงสัตว์ปีก	1.68	0.55	1.24	0.64	3.23**
2. การเลี้ยงโค	0.96	0.74	0.93	0.63	0.23
3. การเลี้ยงปลาน้ำจืด	0.89	0.63	0.83	0.77	0.36
4. การเพาะพันธุ์ปลา	0.75	0.80	0.76	0.81	0.08
5. การเลี้ยงกระบือ	0.68	0.61	0.65	0.65	0.18
6. การเลี้ยงสุกร	0.46	0.69	0.66	0.63	1.41

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ส่วนหัวข้อวิชาที่เกษตรกรที่เคยฝึกอบรมด้านการเกษตรและเกษตรกรที่ไม่เคยฝึกอบรมด้านการเกษตร มีระดับความต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในเรื่อง การเลี้ยงโค การเลี้ยงปลาน้ำจืด การเพาะพันธุ์ปลา การเลี้ยงกระบือ และการเลี้ยงสุกร

4.3.2.3 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์ จำแนกตามอายุ

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์จำแนกตามอายุ ดังปรากฏในตารางที่ 20 พบว่า เกษตรกรที่มีอายุต่ำกว่า 36 ปี อายุ 36-45 ปี อายุ 46-55 ปีและอายุ 56 ปีขึ้นไป มีระดับความต้องการต่อหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกหัวข้อวิชา ในเรื่อง การเลี้ยงสัตว์ปีก การเลี้ยงโค การเลี้ยงปลาน้ำจืด การเพาะพันธุ์ปลา การเลี้ยงกระบือ และการเลี้ยงสุกร

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์ จำแนกตามอายุ

	อายุของเกษตรกร								
หัวข้อวิชา	ต่ำกว่า 36 ปี		36-45 ปี		46-55 ปี		56 ปีขึ้นไป		ค่า F
	(n = 12)		(n = 34)		(n = 36)		(n = 18)		
	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.	
1. การเลี้ยงสัตว์ปีก	1.50	0.67	1.29	0.58	1.33	0.68	1.44	0.70	0.42
2. การเลี้ยงโค	0.83	0.39	0.94	0.74	0.86	0.59	1.17	0.78	0.97
3. การเลี้ยงปลาน้ำจืด	0.75	0.45	0.88	0.73	0.94	0.79	0.67	0.77	0.67
4. การเพาะพันธุ์ปลา	0.83	0.72	0.79	0.84	0.92	0.84	0.33	0.59	2.27
5. การเลี้ยงกระบือ	0.50	0.52	0.65	0.64	0.61	0.55	0.89	0.83	1.09
6. การเลี้ยงสุกร	0.75	0.62	0.65	0.69	0.58	0.65	0.50	0.62	0.41

การวิจัยนี้สอดคล้องกับ ประทุมวรรณ บุญเลิศ (2527) ที่ศึกษาความต้องการในการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำนาจังหวัดลำปาง พบว่า สมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำนาที่มีอายุแตกต่างกัน มีความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมไม่แตกต่างกัน และ ประภาพรานพินาศ (2531) ได้ศึกษาความต้องการของสมาชิกนิคมสร้างตนเองพระพุทธบาท ในการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมในโครงการศูนย์สาธิตและการฝึกอบรม จังหวัดสระบุรี-ลพบุรี พบว่า ประชาชนที่มีความแตกต่างกันเรื่องอายุ ไม่มีผลต่อความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรม

4.3.2.4 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์ จำแนกตามแรงงานในครัวเรือน

ตารางที่ 21 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์ จำแนกตามแรงงานในครัวเรือน

	แรงงานในครัวเรือนเกษตรกร						
หัวข้อวิชา	1 - 2 คน		3 - 4 คน		5 คนขึ้นไป		ค่า F
	(n = 37)		(n = 38)		(n = 25)		
	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.	
1. การเลี้ยงสัตว์ปีก	1.13 ^b	0.53	1.53 ^a	0.65	1.44 ^{ab}	0.71	3.93 [*]
2. การเลี้ยงโค	0.94	0.47	1.03	0.79	0.80	0.71	0.87
3. การเลี้ยงปลาน้ำจืด	0.97	0.60	0.81	0.80	0.72	0.79	0.96
4. การเพาะพันธุ์ปลา	0.94	0.74	0.71	0.87	0.56	0.77	1.85
5. การเลี้ยงกระบือ	0.62	0.54	0.79	0.74	0.52	0.58	1.45
6. การเลี้ยงสุกร	0.76	0.60	0.63	0.63	0.36	0.70	2.92

ค่าเฉลี่ยในแถวเดียวกันที่ตามด้วยอักษรภาษาอังกฤษตัวเดียวกัน ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์จำแนกตามแรงงานในครัวเรือน ดังปรากฏในตารางที่ 21 พบว่าเกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือนจำนวน 1-2 คน จำนวน 3-4 คน และจำนวน 5 คนขึ้นไป มีระดับความต้องการต่อหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 หัวข้อ คือ การเลี้ยงสัตว์ปีก โดยเกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือน 3-4 คน มีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการสูงกว่าเกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือน 1-2 คน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือนระดับปานกลาง (3-4 คน) มีแรงงานที่เหมาะสม และมีกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ปีกเป็นอาชีพรอง จึงมีความต้องการมากกว่า

ส่วนหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์ที่เกษตรกรมีแรงงานในครัวเรือนต่างกัน มีความต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในเรื่อง การเลี้ยงโค การเลี้ยงปลาน้ำจืด การเพาะพันธุ์ปลา การเลี้ยงกระบือ และการเลี้ยงสุกร

4.3.2.5 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์ จำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์ จำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร ดังปรากฏในตารางที่ 22 พบว่าเกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรต่ำกว่า 16 ไร่ ขนาดระหว่าง 16-30 ไร่ และขนาด 31 ไร่ขึ้นไป มีระดับความต้องการต่อหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 หัวข้อ ได้แก่ การเลี้ยงกระบือ โดยเกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตร 16-30 ไร่ มีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการสูงกว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่ต่ำกว่า 16 ไร่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครอง 16-30 ไร่ มีพื้นที่พอเพียงสำหรับการเลี้ยงกระบือซึ่งเป็นสัตว์ใหญ่ จึงมีความต้องการฝึกอบรมมากกว่า

ส่วนหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์ที่เกษตรกรมีพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรต่างกัน มีความต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในเรื่อง การเลี้ยงสัตว์ปีก การเลี้ยงโค การเลี้ยงปลาน้ำจืด การเพาะพันธุ์ปลา และการเลี้ยงสุกร

ตารางที่ 22 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์ จำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครอง

	ขนาดพื้นที่ถือครอง						
หัวข้อวิชา	ต่ำกว่า16ไร่		16-30ไร่		31 ไร่ขึ้นไป		ค่า F
	(n = 35)		(n = 42)		(n = 23)		
	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.	
1. การเลี้ยงสัตว์ปีก	1.28	0.67	1.38	0.58	1.43	0.73	0.40
2. การเลี้ยงโค	0.91	0.66	0.98	0.68	0.91	0.67	0.10
3. การเลี้ยงปลาน้ำจืด	0.86	0.81	0.83	0.69	0.87	0.69	0.02
4. การเพาะพันธุ์ปลา	0.83	0.92	0.71	0.74	0.74	0.75	0.19
5. การเลี้ยงกระบือ	0.40 ^b	0.50	0.81 ^a	0.67	0.78 ^{ab}	0.67	4.81 [*]
6. การเลี้ยงสุกร	0.77	0.67	0.57	0.67	0.43	0.51	2.03

ค่าเฉลี่ยในแถวเดียวกันที่ตามด้วยอักษรภาษาอังกฤษตัวเดียวกัน ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.3.2.6 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์ จำแนกตามกิจกรรมการเกษตร

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์จำแนกตามกิจกรรมการเกษตร ดังปรากฏในตารางที่ 23 พบว่า เกษตรกรที่มีกิจกรรมการเกษตรด้านการปลูกข้าวและเลี้ยงสัตว์ การปลูกข้าว ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ การปลูกข้าว ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์และเพาะเห็ด และการปลูกข้าวและปลูกพืช มีระดับความต้องการต่อหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 หัวข้อ คือ การเลี้ยงโค และเมื่อทดสอบด้วยวิธี Scheffe' Test ที่ระดับ .05 ปรากฏว่า ไม่พบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยระดับความต้องการของเกษตรกรทั้ง 4 กลุ่ม แต่พบว่าเกษตรกรที่ปลูกข้าวและเลี้ยงสัตว์ มีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการสูงสุด

ตารางที่ 23 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้าน
สัตวศาสตร์จำแนกตามกิจกรรมการเกษตร

กิจกรรมการเกษตรของเกษตรกร									
หัวข้อวิชา	ข้าว-สัตว์		ข้าว-พืช-สัตว์		ข้าว-พืช-สัตว์-เห็ด		ข้าว-พืชอื่นๆ		ค่า F
	(n = 47)		(n = 28)		(n = 15)		(n = 10)		
	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.	
1. การเลี้ยงสัตว์ปีก	1.38	0.57	1.28	0.66	1.60	0.63	1.10	0.87	1.39
2. การเลี้ยงโค	1.13	0.68	0.71	0.46	0.93	0.70	0.70	0.82	2.92*
3. การเลี้ยงปลาน้ำจืด	0.49	0.58	0.96	0.69	1.06	0.80	0.50	0.85	1.57
4. การเพาะพันธุ์ปลา	0.62	0.74	1.10	0.77	0.93	0.96	0.50	0.85	1.95
5. การเลี้ยงกระบือ	0.66	0.70	0.71	0.53	0.67	0.62	0.50	0.71	0.27
6. การเลี้ยงสุกร	0.70	0.66	0.71	0.66	0.40	0.63	0.20	0.42	2.51

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนหัวข้อวิชาด้านสัตวศาสตร์ที่เกษตรกรมีกิจกรรมการเกษตรต่างกัน มีความต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในเรื่อง การเลี้ยงสัตว์ปีก การเลี้ยงปลาน้ำจืด การเพาะพันธุ์ปลา การเลี้ยงกระบือ และการเลี้ยงสุกร

4.3.3 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านอื่นๆ

4.3.3.1 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านอื่นๆ จำแนกตามเพศ

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านอื่นๆ จำแนกตามเพศ ดังปรากฏในตารางที่ 24 พบว่า เกษตรกรเพศชายและเพศหญิงมีระดับความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 5 หัวข้อ คือ

ตารางที่ 24 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านอื่นๆ
จำแนกตามเพศ

หัวข้อวิชา	เพศ				ค่า t
	ชาย		หญิง		
	(n = 50)		(n = 50)		
	mean	S.D.	mean	S.D.	
1. การถนอมอาหาร	0.58	0.70	1.58	0.64	7.43***
2. การเพาะเห็ด	1.16	0.87	0.98	0.84	1.05
3. เกษตรผสมผสาน	1.06	0.84	0.98	0.89	0.46
4. การแปรรูปผลผลิต	0.54	0.68	1.28	0.81	4.96***
5. การใช้รถไถเดินตาม	1.06	0.89	0.36	0.66	4.46***
6. เครื่องทุ่นแรงฟาร์ม	1.14	0.86	0.26	0.49	6.31***
7. การทำปุ๋ยหมัก	0.80	0.73	0.60	0.67	1.43
8. การเลี้ยงไหม	0.20	0.40	0.52	0.71	2.78**

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

(1) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.001 จำนวน 4 หัวข้อวิชา ได้แก่ เครื่องทุ่นแรงฟาร์ม การใช้และบำรุงรักษารถไถเดินตาม การถนอมอาหาร และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร โดยหัวข้อวิชาเครื่องทุ่นแรงฟาร์ม การใช้และบำรุงรักษารถไถเดินตาม เกษตรกรเพศชายมีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการสูงกว่าเพศหญิง ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ เกษตรกรให้เหตุผลว่า หัวข้อวิชาดังกล่าวเป็นงานที่เกษตรกรเพศชายปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ จึงมีความต้องการมากกว่าเพศหญิง

ส่วนหัวข้อวิชาการถนอมอาหารและการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เกษตรกรเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการสูงกว่าเพศชาย เป็นเพราะว่าหัวข้อวิชาดังกล่าวเป็นงานที่เกษตรกรเพศหญิงปฏิบัติเป็นงานประจำในชีวิตประจำวันเป็นส่วนใหญ่ จึงมีความต้องการฝึกอบรมมากกว่า

(2) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 จำนวน 1 หัวข้อวิชา คือ การเลี้ยงไหม โดยเกษตรกรเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการสูงกว่าเพศชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาชีพการเลี้ยงไหมส่วนใหญ่เป็นบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรเพศหญิง จึงมีความต้องการมากกว่า

ส่วนหัวข้อวิชาที่เกษตรกรเพศชายและหญิง มีระดับความต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การเพาะเห็ดและทำเชื้อเห็ด เกษตรผสมผสาน และการทำปุ๋ยหมัก

4.3.3.2 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านอื่นๆ จำแนกตามประสบการณ์ในการฝึกอบรม

ตารางที่ 25 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านอื่นๆ จำแนกตามประสบการณ์ฝึกอบรมทางการเกษตร

ประสบการณ์ฝึกอบรมทางการเกษตร					
หัวข้อวิชา	เคยฝึกอบรม		ไม่เคยฝึกอบรม		ค่า t
	(n = 28)		(n = 72)		
	mean	S.D.	mean	S.D.	
1. การถนอมอาหาร	0.89	0.96	1.15	0.78	1.40
2. การเพาะเห็ด	1.00	0.82	1.10	0.87	0.51
3. เกษตรผสมผสาน	1.11	0.92	0.99	0.85	0.63
4. การแปรรูปผลผลิต	0.82	0.94	0.94	0.78	0.66
5. การใช้รถไถเดินตาม	0.46	0.79	0.80	0.87	1.81
6. เครื่องทุนแรงฟาร์ม	0.75	0.84	0.68	0.82	0.38
7. การทำปุ๋ยหมัก	0.50	0.64	0.78	0.72	1.79
8. การเลี้ยงไหม	0.39	0.74	0.35	0.53	0.34

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้าน
ฝึกอบรมด้านอื่นๆ จำแนกตามประสบการณ์ในการฝึกอบรม ดังปรากฏในตารางที่ 25 พบว่า
เกษตรกรที่เคยฝึกอบรมด้านการเกษตร และไม่เคยฝึกอบรมด้านการเกษตรมีระดับความต้องการ
ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกหัวข้อวิชา ในเรื่องการถนอมอาหาร การเพาะเห็ดและ
ทำก้อนเชื้อเห็ด เกษตรผสมผสาน การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การใช้และบำรุงรักษาธาตุ
ดินตาม เครื่องทุนแรงฟาร์ม การทำปุ๋ยหมัก และการเลี้ยงไหม

4.3.3.3 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านอื่นๆ

จำแนกตามอายุของเกษตรกร

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้าน
อื่นๆ จำแนกตามอายุ ดังปรากฏในตารางที่ 26 พบว่า เกษตรกรที่มีอายุต่ำกว่า 36 ปี อายุ 36-
45 ปี อายุ 46-55 ปี และอายุ 56 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 หัวข้อ ได้แก่ การถนอมอาหาร โดยเกษตรกรที่มีอายุ
ต่ำกว่า 36 ปี ต้องการมากกว่าเกษตรกรอายุ 56 ปีขึ้นไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรที่มีอายุ
น้อยกว่า 36 ปี ให้ความสำคัญของหัวข้อวิชาดังกล่าวเป็นแนวทางที่จะช่วยเสริมสร้างให้เกษตรกร
มีอาหารบริโภคได้อย่างเพียงพอ เก็บรักษาได้นาน ลดความเสี่ยงด้านราคาผลผลิตตกต่ำ ซึ่งจะ
ส่งเสริมให้เกษตรกรมีสุขภาพแข็งแรง และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ประกอบกับเกษตรกรกลุ่ม
ที่มีอายุน้อยกว่า 36 ปี มักมีการะในการเลี้ยงดูบุตรน้อยกว่าเกษตรกรในกลุ่มอายุ 56 ปี ขึ้นไป
ซึ่งอาจจะต้องเลี้ยงดูทั้งบุตรและหลาน จึงมีความต้องการแตกต่างกันดังกล่าว

ส่วนหัวข้อวิชาที่เกษตรกรที่มีอายุต่างกันมีระดับความต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติ ในเรื่อง การเพาะเห็ดและทำเชื้อเห็ด การเกษตรผสมผสาน การแปรรูปผลผลิตทาง
การเกษตร การใช้และบำรุงรักษาธาตุดินตาม เครื่องทุนแรงฟาร์ม การทำปุ๋ยหมัก และ
การเลี้ยงไหม การวิจัยนี้สอดคล้องกับประทุมวรรณ บุลยเลิศ (2527) ที่ศึกษาความต้องการใน
การฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำนา จังหวัดลำปาง พบว่า สมาชิกกลุ่ม
เกษตรกรทำนาที่มีอายุแตกต่างกัน มีความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 26 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อด้านอื่นๆ
จำแนกตามอายุ

	อายุของเกษตรกร								
หัวข้อวิชา	ต่ำกว่า 36 ปี		36-45 ปี		46-55 ปี		56 ปีขึ้นไป		ค่า F
	(n = 12)		(n = 34)		(n = 36)		(n = 18)		
	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.	
1. การถนอมอาหาร	1.58 ^a	0.67	1.18 ^{ab}	0.87	1.05 ^{ab}	0.79	0.61 ^b	0.78	3.78*
2. การเพาะเห็ด	1.17	0.83	0.91	0.83	1.08	0.91	1.28	0.83	0.79
3. เกษตรผสมผสาน	1.17	0.83	0.82	0.87	1.14	0.84	1.05	0.94	0.93
4. การแปรรูปผลผลิต	1.17	0.94	0.97	0.87	0.92	0.77	0.61	0.78	1.23
5. การใช้รถไถ	0.75	0.87	0.65	0.88	0.86	0.87	0.50	0.78	0.79
6. เครื่องทุนแรงฟาร์ม	0.50	0.90	0.70	0.83	0.86	0.83	0.50	0.71	1.05
7. การทำปุ๋ยหมัก	0.75	0.87	0.73	0.71	0.53	0.56	0.94	0.80	1.51
8. การเลี้ยงไหม	0.08	0.29	0.26	0.57	0.58	0.69	0.28	0.46	3.15

ค่าเฉลี่ยในแถวเดียวกันที่ตามด้วยอักษรภาษาอังกฤษตัวเดียวกัน ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.3.3.4 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชา ด้านอื่นๆ จำแนกตามแรงงานในครัวเรือน

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้าน
อื่นๆ จำแนกตามแรงงานในครัวเรือน ดังปรากฏในตารางที่ 27 พบว่า เกษตรกรที่มีแรงงานใน
ครัวเรือนจำนวน 1-2 คน จำนวน 3-4 คน และจำนวน 5 คนขึ้นไป มีระดับความต้องการต่อ
หัวข้อวิชาด้านอื่นๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 หัวข้อวิชา คือ
การถนอมอาหาร และเมื่อทดสอบด้วยวิธี Scheffe' Test ที่ระดับ .05 ปรากฏว่า ไม่พบ

ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยระดับความต้องการของเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่ม แต่พบว่าเกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือน 1-2 คน มีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการฝึกอบรมสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือนน้อยต้องการลดเวลาการทำงานของครอบครัว ในเรื่อง การประกอบอาหาร จึงมีความต้องการมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

ส่วนหัวข้อวิชาด้านที่เกษตรกรต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในเรื่อง การเพาะเห็ดและทำเชื้อเห็ด การเกษตรผสมผสาน การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การใช้ และบำรุงรักษารถไถเดินตาม เครื่องทุนแรงฟาร์ม การทำปุ๋ยหมัก และการเลี้ยงไหม

ตารางที่ 27 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านอื่นๆ จำแนกตามแรงงานในครัวเรือน

	แรงงานในครัวเรือนเกษตรกร						
หัวข้อวิชา	1 - 2 คน		3 - 4 คน		5 คนขึ้นไป		ค่า F
	(n = 37)		(n = 38)		(n = 25)		
	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.	
1. การถนอมอาหาร	1.24	0.76	1.16	0.85	0.72	0.84	3.33*
2. การเพาะเห็ด	1.27	0.84	1.05	0.87	0.80	0.82	2.32
3. เกษตรผสมผสาน	1.00	0.88	0.97	0.88	1.12	0.83	0.22
4. การแปรรูปผลผลิต	1.00	0.78	1.00	0.87	0.64	0.81	1.79
5. การใช้รถไถเดินตาม	0.86	0.82	0.74	0.92	0.44	0.77	1.90
6. เครื่องทุนแรงฟาร์ม	0.81	0.81	0.74	0.89	0.48	0.71	1.27
7. การทำปุ๋ยหมัก	0.73	0.61	0.68	0.81	0.68	0.69	0.05
8. การเลี้ยงไหม	0.46	0.60	0.31	0.62	0.28	0.54	0.84

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.3.3.5 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชา ด้านอื่นๆ จำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครอง

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้าน
อื่นๆ จำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร ดังปรากฏในตารางที่ 28 พบว่า เกษตรกรที่
มีขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรต่ำกว่า 16 ไร่ ขนาดพื้นที่ระหว่าง 16-30 ไร่ และขนาด
31 ไร่ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05
จำนวน 1 หัวข้อ ในเรื่อง การทำปุ๋ยหมัก โดยเกษตรกรที่มีพื้นที่ทำการเกษตร 31 ไร่ ขึ้นไป

ตารางที่ 28 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาข้อด้านอื่นๆ
จำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครอง

	ขนาดพื้นที่ถือครอง						
หัวข้อวิชา	ต่ำกว่า16ไร่		16-30ไร่		31 ไร่ขึ้นไป		ค่า F
	(n = 35)		(n = 42)		(n = 23)		
	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.	
1.การถนอมอาหาร	1.26	0.74	1.09	0.88	0.78	0.85	2.30
2.การเพาะเห็ด	1.00	0.87	0.98	0.84	1.35	0.83	1.60
3.เกษตรผสมผสาน	0.88	0.87	1.16	0.85	0.96	0.88	1.09
4.การแปรรูปผลผลิต	1.08	0.82	0.83	0.82	0.78	0.85	1.24
5.การใช้รถไถเดินตาม	0.51	0.74	0.88	0.92	0.69	0.87	1.78
6.เครื่องทุ่นแรงฟาร์ม	0.51	0.74	0.90	0.88	0.61	0.78	2.40
7.การทำปุ๋ยหมัก	0.77 ^{ab}	0.69	0.48 ^b	0.59	1.00 ^a	0.80	4.72 [*]
8.การเลี้ยงไหม	0.20	0.40	0.43	0.67	0.48	0.66	2.04

ค่าเฉลี่ยในแถวเดียวกันที่ตามด้วยอักษรภาษาอังกฤษตัวเดียวกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

มีความต้องการฝึกอบรมหัวข้อการทำปุ๋ยหมัก มากกว่าเกษตรกรกลุ่มที่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตร 16-30 ไร่ ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมเกษตรกรให้เหตุผลว่า เกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองมาก มีความจำเป็นต้องใช้ปุ๋ยเป็นจำนวนมาก ประกอบกับมีวัสดุเหลือใช้จากการเกษตรเป็นจำนวนมาก จึงต้องการนำความรู้ไปผลิตปุ๋ยหมัก เพื่อลดต้นทุนด้านการใส่ปุ๋ยแก่พืชต่างๆ และต้องการปรับปรุง บำรุงดินได้ดีขึ้น เกษตรกรจึงมีความต้องการฝึกอบรมในหัวข้อวิชาดังกล่าวมาก

ส่วนหัวข้อวิชาที่เกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ถือครองต่างกัน มีระดับความต้องการไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในเรื่อง การถนอมอาหาร การเพาะเห็ดและทำเชื้อเห็ด การเกษตร ผสมผสาน การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การใช้และบำรุงรักษาธาตุไนโตรเจนตาม เครื่องทุนแรง ฟาร์ม และการเลี้ยงไหม

4.3.3.6 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชา ด้านอื่นๆ จำแนกตามกิจกรรมการเกษตร

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านอื่นๆ จำแนกตามกิจกรรมการเกษตร ดังปรากฏในตารางที่ 29 พบว่า เกษตรกรที่ปลูกข้าวและ เลี้ยงสัตว์ ปลูกข้าว ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ปลูกข้าว ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์และเพาะเห็ด และปลูก ข้าวและปลูกพืช มีระดับความต้องการต่อหัวข้อวิชาด้านอื่นๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 จำนวน 1 หัวข้อ คือ การเลี้ยงไหม โดยเกษตรกรที่มีกิจกรรมการเกษตรทั้ง การปลูกข้าว ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์และเพาะเห็ด (รวม 4 กิจกรรม) มีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการ มากกว่าเกษตรกรที่มีกิจกรรมการเกษตรน้อย (รวม 2 กิจกรรม) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกร ที่มีกิจกรรมการเกษตรจำนวนมาก ต้องการความรู้ไปพัฒนาการเกษตรของตนให้ดียิ่งขึ้น ช่วยเสริม ความมั่นใจในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของตน ซึ่งมีมากกว่ากลุ่มเกษตรกรที่มีกิจกรรมการเกษตร น้อย จึงมีความต้องการในหัวข้อดังกล่าวมากกว่า ซึ่ง วิจิตร อาวะกุล (2537) กล่าวว่า การที่ผู้ใหญ่ หรือเกษตรกรจะเรียนรู้ได้ดีต่อเมื่อมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเรียนหรือเผชิญ กับปัญหาที่ตนแก้ไม่ได้ สิ่งที่เรียนเป็นประโยชน์ มีสำระนำไปใช้ปฏิบัติในชีวิตจริงได้ผล โดยจะ เลือกสนใจเฉพาะในสิ่งที่ เป็นประโยชน์แก่ตน

ส่วนหัวข้อวิชาด้านอื่นๆ เกษตรกรที่มีกิจกรรมการเกษตรต่างกันมีความต้องการไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในเรื่อง การถนอมอาหาร การเพาะเห็ดและทำเชื้อเห็ด การเกษตร ผสมผสาน การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การใช้และบำรุงรักษาธาตุไนโตรเจนตาม เครื่องทุนแรง ฟาร์ม และการทำปุ๋ยหมัก

ตารางที่ 29 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อหัวข้อวิชาด้านอื่นๆ
จำแนกตามกิจกรรมการเกษตร

กิจกรรมการเกษตรของเกษตรกร									
หัวข้อวิชา	ข้าว-ลัดบัว		ข้าว-พืช-ลัดบัว		ข้าว-พืช-ลัดบัว-เห็ด		ข้าว-พืช		ค่า F
	(n = 47)		(n = 28)		(n = 15)		(n = 10)		
	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.	
1. การถนอมอาหาร	1.13	0.87	1.07	0.86	1.27	0.70	0.60	0.70	1.41
2. การเพาะเห็ด	0.96	0.83	1.43	0.83	0.80	0.77	1.00	0.94	2.54
3. เกษตรผสมผสาน	1.00	0.81	1.25	0.93	0.93	0.88	0.60	0.84	1.53
4. การแปรรูปผลผลิต	0.94	0.87	0.93	0.81	1.00	0.84	0.60	0.70	0.53
5. การใช้รถไถ	0.78	0.91	0.75	0.80	0.67	0.90	0.30	0.67	0.92
6. เครื่องทุ่นแรงฟาร์ม	0.81	0.90	0.75	0.80	0.60	0.74	0.20	0.42	1.64
7. การทำปุ๋ยหมัก	0.77	0.70	0.68	0.72	0.47	0.64	0.80	0.79	0.75
8. การเลี้ยงไหม	0.13 ^b	0.34	0.46 ^{ab}	0.58	0.93 ^a	0.80	0.30 ^b	0.67	9.17***

ค่าเฉลี่ยในแถวเดียวกันที่ตามด้วยอักษรภาษาอังกฤษตัวเดียวกัน ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ
*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

4.3.4 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการฝึกอบรม

4.3.4.1 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการฝึกอบรม จำแนกตามเพศ

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกร ที่มีต่อการจัดการฝึกอบรม จำแนกตามเพศ ดังปรากฏในตารางที่ 30 พบว่า เกษตรกรเพศชายและเพศหญิง มีระดับความต้องการต่อวิธีการจัดการฝึกอบรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทุกเรื่อง คือ ให้สำรวจหาความต้องการฝึกอบรม ไม่ต้องการเพียงหัวข้อวิชาต่อครั้งที่อบรม เนื้อหาภาคปฏิบัติ

ตารางที่ 30 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการฝึกอบรม
จำแนกตามเพศ

การจัดการฝึกอบรม	เพศ				ค่า t
	ชาย		หญิง		
	(n = 50)		(n = 50)		
	-----		-----		
	mean	S.D.	mean	S.D.	
1. ให้สำรวจหาความต้องการฝึกอบรม	1.90	0.36	1.82	0.43	0.99
2. มีเพียงหัวข้อวิชาเดียว/ครั้งที่อบรม	0.78	0.86	0.62	0.78	0.97
3. เนื้อหาภาคปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี	1.76	0.52	1.68	0.47	0.81
4. จัดพาหนะบริการขณะฝึกอบรม	1.94	0.24	1.98	0.14	1.02
5. วิธีการเปิด-ปิดการฝึกอบรมง่ายๆ	1.52	0.79	1.28	0.83	1.48
6. มีการเลี้ยงต้อนรับและเลี้ยงส่ง	1.02	0.84	0.80	0.73	1.39
7. มีกิจกรรมนันทนาการแทรกช่วงอบรม	1.46	0.65	1.26	0.57	1.65
8. มีการศึกษาดูงาน	1.84	0.37	1.82	0.39	0.26
9. การประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นการอบรม	1.58	0.54	1.76	0.43	1.85
10. วุฒิปัสดุ	1.70	0.58	1.64	0.48	0.56
11. หนังสือส่งตัวกลับ	0.92	0.92	0.60	0.76	1.90

มากกว่าภาคทฤษฎี พาหนะบริการขณะฝึกอบรม วิธีการเปิด-ปิดการฝึกอบรมง่ายๆ การเลี้ยงต้อนรับและเลี้ยงส่ง กิจกรรมนันทนาการแทรกในช่วงอบรม การศึกษาดูงาน การประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นการอบรม วุฒิปัสดุ และหนังสือราชการส่งตัวกลับ

4.3.4.2 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อ
การจัดการฝึกอบรม จำแนกตามประสบการณ์ในการฝึกอบรม
เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อ

การจัดการฝึกอบรมจำแนกตามประสบการณ์ในการฝึกอบรม ดังปรากฏในตารางที่ 31 พบว่า เกษตรกรที่เคยฝึกอบรมด้านการเกษตร และเกษตรกรที่ไม่เคยฝึกอบรมด้านการเกษตร มีระดับความต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกประเด็น ได้แก่ ให้สำรวจหาความต้องการฝึกอบรม หัวข้อวิชาต่อครั้งที่อบรม เนื้อหาภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี พาหนะบริการขณะฝึกอบรม วิธีการเปิด-ปิดการฝึกอบรมง่ายๆ การเลี้ยงต้อนรับและเลี้ยงส่ง กิจกรรมนันทนาการแทรกในช่วงฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นการอบรม วุฒิบัตร และหนังสือราชการส่งตัวกลับ

ตารางที่ 31 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการฝึกอบรม จำแนกตามประสบการณ์ฝึกอบรมทางการเกษตร

วิธีการจัดการฝึกอบรม	ประสบการณ์ฝึกอบรมทางการเกษตร				ค่า t
	เคยฝึกอบรม		ไม่เคยฝึกอบรม		
	(n = 28)		(n = 72)		
	mean	S.D.	mean	S.D.	
1. ให้สำรวจหาความต้องการฝึกอบรม	1.89	0.31	1.85	0.43	0.51
2. มีเพียงหัวข้อวิชาเดียว/ครั้งที่อบรม	0.68	0.86	0.71	0.81	0.16
3. เนื้อหาภาคปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี	1.75	0.44	1.71	0.52	0.38
4. จัดพาหนะบริการขณะฝึกอบรม	1.96	0.19	1.94	0.23	0.40
5. วิธีการเปิด-ปิดการฝึกอบรมง่ายๆ	1.32	0.77	1.43	0.84	0.60
6. มีการเลี้ยงต้อนรับและเลี้ยงส่ง	0.96	0.69	0.89	0.83	0.43
7. มีกิจกรรมนันทนาการแทรกช่วงอบรม	1.18	0.55	1.43	0.62	1.87
8. มีการศึกษาดูงาน	1.75	0.44	1.86	0.35	1.33
9. การประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นการอบรม	1.64	0.49	1.68	0.50	0.34
10. วุฒิบัตร	1.57	0.57	1.71	0.52	1.16
11. หนังสือส่งตัวกลับ	0.75	0.80	0.76	0.88	0.07

4.3.4.3 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อ

การจัดการฝึกอบรม จำแนกตามอายุ

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมที่มีต่อการจัดการฝึกอบรม จำแนกตามอายุของเกษตรกร ดังปรากฏในตารางที่ 32 พบว่า เกษตรกรที่มีอายุต่ำกว่า 36 ปี อายุ 36-45 ปี อายุ 46-55 ปี และอายุ 56 ปีขึ้นไป มีระดับความต้องการต่อวิธีการจัดการฝึกอบรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกประเด็น คือ ให้สำรวจหาความต้องการฝึกอบรม หัวข้อวิชาต่อครั้งที่อบรม เนื้อหาภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี พาหนะบริการขณะฝึกอบรม มี

ตารางที่ 32 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการฝึกอบรม
จำแนกตามอายุ

วิธีการจัดการฝึกอบรม	อายุของเกษตรกร									
	ต่ำกว่า 36 ปี (n = 12)	36-45 ปี (n = 34)	46-55 ปี (n = 36)	56 ปีขึ้นไป (n = 18)	ค่า F					
	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.		
1. ให้หาความต้องการฝึกอบรม	1.92	0.29	1.82	0.46	1.86	0.35	1.89	0.47	0.19	
2. มีหัวข้อวิชาเดียวต่อครั้งที่อบรม	1.08	0.90	0.53	0.79	0.75	0.87	0.67	0.69	1.42	
3. เนื้อหาภาคปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี	1.75	0.45	1.67	0.47	1.75	0.44	1.72	0.67	0.14	
4. จัดพาหนะบริการขณะฝึกอบรม	2.00	0.00	1.97	0.17	1.94	0.23	1.94	0.23	0.30	
5. วิธีการเปิด-ปิดการอบรมง่าย ๆ	1.42	0.67	1.14	0.82	1.50	0.81	1.67	0.92	0.66	
6. การเลี้ยงต้อนรับและเลี้ยงส่ง	1.00	0.74	0.79	0.73	1.03	0.81	0.83	0.92	0.60	
7. กิจกรรมนันทนาการช่วงอบรม	1.17	0.72	1.41	0.61	1.36	0.59	1.39	0.61	0.48	
8. ศึกษาดูงาน	1.92	0.29	1.79	0.41	1.89	0.32	1.72	0.46	1.09	
9. ประเมินผลเมื่อเสร็จการอบรม	1.75	0.45	1.70	0.46	0.72	0.45	1.44	0.61	1.58	
10. วัสดุบัตร	1.83	0.39	1.65	0.48	1.67	0.53	1.61	0.70	0.46	
11. หนังสือส่งตัวกลับ	0.50	0.67	0.62	0.82	1.03	0.88	0.67	0.91	1.99	

พิธีการเปิด-ปิดการฝึกอบรมต่างๆ การเลี้ยงต้อนรับและเลี้ยงส่ง กิจกรรมนันทนาการแทรกช่วง
อบรม การศึกษาดูงาน การประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นการอบรม วุฒิบัตร และหนังสือส่งตัวกลับ

4.3.4.4 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อ

การจัดการฝึกอบรม จำแนกตามแรงงานในครัวเรือน

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการฝึกอบรม จำแนกตามแรงงานในครัวเรือน ดังปรากฏในตารางที่ 33 พบว่า เกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือนจำนวน 1-2 คน จำนวน 3-4 คน และจำนวน 5 คนขึ้นไป มีระดับความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 เรื่อง คือ

- (1) พิธีเปิด-ปิดการฝึกอบรมอย่างง่าย
- (2) การประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นการฝึกอบรม

โดยเกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือนจำนวน 1-2 คน มีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการมากกว่าเกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือน จำนวน 3-4 คน ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรให้เหตุผลว่า การทำพิธีการเปิดและปิดการฝึกอบรมควรทำให้มีลักษณะเรียบง่ายใช้เวลาสั้นๆ เพื่อจะได้เข้าสู่เนื้อหาวิชาที่อบรมโดยเร็ว จะได้ไม่เสียเวลาในการประกอบอาชีพของตนมากนัก ส่วนเกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือนมากมีความต้องการให้เน้นความถูกต้องตามระเบียบแบบแผน จะทำให้การอบรมครั้งนั้นๆ คุ้มค่ามากขึ้น ซึ่งกลุ่มของตนมีแรงงานทดแทนเมื่อมาเข้าฝึกอบรม ทำให้ไม่ต้องเร่งรีบมากนัก ส่วนการประเมินผลเมื่อเสร็จการฝึกอบรมนั้นเกษตรกรกลุ่มที่มีแรงงานน้อยต้องการประเมินผลมากกว่ากลุ่มที่มีแรงงานมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความจำกัดด้านแรงงานในครอบครัวของตน เมื่อมาอบรมแล้วจึงอยากวัดผลว่า ได้รับความรู้พอที่จะนำไปใช้ในอาชีพของตนมากนักน้อยเพียงใด ซึ่งจะต้องใช้แรงงานที่น้อยกว่ากลุ่มอื่นให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

ส่วนเรื่องที่เกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือนต่างกัน มีระดับความต้องการไม่แตกต่างกันในเรื่อง ให้สำรวจหาความต้องการฝึกอบรม หัวข้อวิชาต่อครั้งที่อบรม เนื้อหาภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี พาหนะบริการขณะฝึกอบรม การเลี้ยงต้อนรับและเลี้ยงส่ง กิจกรรมนันทนาการแทรกในช่วงอบรม การศึกษาดูงาน วุฒิบัตร และหนังสือส่งตัวกลับ

ตารางที่ 33 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการฝึกอบรม
จำแนกตามแรงงานในครัวเรือน

วิธีการจัดการฝึกอบรม	แรงงานในครัวเรือนเกษตรกร						ค่า F
	1 - 2 คน		3 - 4 คน		5 คนขึ้นไป		
	(n = 37)		(n = 38)		(n = 25)		
	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.	
1. ให้ความความต้องการฝึกอบรม	1.92	0.28	1.84	0.49	1.80	0.41	0.70
2. มีหัวข้อวิชาเดียวต่อครั้งที่อบรม	0.51	0.77	0.89	0.80	0.68	0.90	2.06
3. เนื้อหาภาคปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี	1.73	0.45	1.76	0.49	1.64	0.57	0.47
4. จัดหาหน่วยบริการขณะฝึกอบรม	1.97	0.16	1.92	0.27	2.00	0.00	1.34
5. วิธีการเปิด-ปิดการอบรมง่าย ๆ	1.70 ^a	0.66	1.16 ^b	0.85	1.32 ^{ab}	0.85	4.65*
6. การเลี้ยงต้อนรับและเลี้ยงส่ง	1.03	0.76	0.81	0.80	0.88	0.83	0.68
7. กิจกรรมนันทนาการช่วงอบรม	1.46	0.73	1.34	0.58	1.24	0.43	0.98
8. ศึกษาดูงาน	1.78	0.42	1.87	0.34	1.84	0.37	0.47
9. ประเมินผลเมื่อเสร็จการอบรม	1.84 ^a	0.37	1.50 ^b	0.56	1.68 ^{ab}	0.48	4.73*
10. วุฒิปัสดุ	1.76	0.43	1.68	0.52	1.52	0.65	1.50
11. หนังสือส่งตัวกลับ	0.94	0.88	0.63	0.82	0.68	0.85	1.42

ค่าเฉลี่ยในแถวเดียวกันที่ตามด้วยอักษรภาษาอังกฤษตัวเดียวกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.3.4.5 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการ ฝึกอบรม จำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครอง

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อการ
จัดการฝึกอบรม จำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร ดังปรากฏในตารางที่ 34 พบว่า

เกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรต่ำกว่า 16 ไร่ ขนาดระหว่าง 16-30 ไร่ และพื้นที่ขนาด 31 ไร่ขึ้นไป มีระดับความต้องการต่อวิธีการจัดการฝึกอบรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกประเด็นในเรื่อง ให้สำรวจหาความต้องการฝึกอบรม หัวข้อวิชาต่อครั้งที่อบรม เนื้อหาภาคปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี พาหนะบริการขณะฝึกอบรม วิธีการเปิด-ปิดการฝึกอบรมง่าย ๆ การเลี้ยงต้อนรับและเลี้ยงส่ง กิจกรรมนันทนาการแทรกในช่วงฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การประเมินผลเมื่อเสร็จการอบรม วุฒิบัตร และหนังสือราชการส่งตัวกลับ

ตารางที่ 34 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการฝึกอบรม จำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครอง

วิธีการจัดการฝึกอบรม	ขนาดพื้นที่ถือครอง						ค่า F
	ต่ำกว่า16ไร่		16-30ไร่		31 ไร่ขึ้นไป		
	(n = 35)		(n = 42)		(n = 23)		
	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.	
1. ให้หาความต้องการฝึกอบรม	1.74	0.50	1.90	0.37	1.96	0.21	2.47
2. มีหัวข้อวิชาเดียวต่อครั้งที่อบรม	0.68	0.87	0.74	0.83	0.65	0.77	0.08
3. เนื้อหาภาคปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี	1.68	0.47	1.71	0.51	1.78	0.52	0.26
4. จัดพาหนะบริการขณะฝึกอบรม	2.00	0.00	1.93	0.26	1.96	0.21	1.26
5. วิธีการเปิด-ปิดการอบรมง่ายๆ	1.40	0.81	1.40	0.83	1.39	0.84	0.00
6. การเลี้ยงต้อนรับและเลี้ยงส่ง	0.88	0.68	0.81	0.83	1.13	0.87	0.24
7. กิจกรรมนันทนาการช่วงอบรม	1.46	0.61	1.24	0.65	1.43	0.51	1.46
8. ศึกษาดูงาน	1.80	0.40	1.86	0.35	1.83	0.39	0.21
9. ประเมินผลเมื่อเสร็จการอบรม	1.63	0.49	1.71	0.51	1.65	0.49	0.30
10. วุฒิบัตร	1.77	0.43	1.64	0.53	1.56	0.66	1.13
11. หนังสือส่งตัวกลับ	0.74	0.85	0.81	0.83	0.69	0.93	0.14

4.3.4.6 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการ ฝึกอบรมจำแนกตามกิจกรรมการเกษตร

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการฝึกอบรมจำแนกตามกิจกรรมการเกษตรของเกษตรกร ดังปรากฏในตารางที่ 35 พบว่าเกษตรกรที่ปลูกข้าวและเลี้ยงสัตว์ ปลูกข้าว ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ปลูกข้าว ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และเพาะเห็ด และ ปลูกข้าวและปลูกพืชอื่นๆ มีระดับความต้องการต่อวิธีการจัดการฝึกอบรมไม่แตกต่างกัน ได้แก่ ให้สำรวจหาความต้องการฝึกอบรม หัวข้อวิชาต่อครั้งที่อบรม เนื้อหาภาคปฏิบัติ

ตารางที่ 35 เปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการฝึกอบรม
จำแนกตามกิจกรรมการเกษตร

วิธีการ จัดการฝึกอบรม	กิจกรรมการเกษตรของเกษตรกร									

	ข้าว-สัตว์ ข้าว-พืช-สัตว์ ข้าว-พืช-สัตว์-เห็ด ข้าว-พืช ค่าF									
	(n = 47) (n = 28) (n = 15) (n = 10)									

	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.
1. ให้หาความต้องการฝึกอบรม	1.83	0.43	1.82	0.47	2.00	0.00	1.90	0.31	0.80	
2. มีหัวข้อวิชาเดียวต่อครั้งที่อบรม	0.74	0.87	0.60	0.78	0.53	0.74	1.00	0.82	0.80	
3. เนื้อหาภาคปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี	1.79	0.41	1.71	0.53	1.66	0.49	1.50	0.71	1.01	
4. จัดพาหนะบริการขณะฝึกอบรม	1.98	0.14	1.93	0.26	1.93	0.26	2.00	0.00	0.60	
5. วิธีการเปิด-ปิดการอบรมง่าย ๆ	1.40	0.85	1.53	0.74	1.40	0.83	1.00	0.82	1.06	
6. การเลี้ยงต้อนรับและเลี้ยงส่ง	0.91	0.83	1.11	0.79	0.73	0.70	0.60	0.70	1.35	
7. กิจกรรมนันทนาการช่วงอบรม	1.40	0.61	1.39	0.68	1.27	0.59	1.20	0.41	0.44	
8. ศึกษาดูงาน	1.83	0.38	1.82	0.39	1.87	0.35	1.80	0.42	0.07	
9. ประเมินผลเมื่อเสร็จการอบรม	1.61	0.49	1.68	0.55	1.87	0.35	1.60	0.52	1.04	
10. วุฒิบัตร	1.70	0.55	1.75	0.44	1.60	0.51	1.40	0.70	1.21	
11. หนังสือส่งตัวกลับ	0.68	0.86	1.00	0.86	0.73	0.80	0.50	0.85	1.19	

มากกว่าภาคฤดูหนาว พาหนะบริการขณะฝึกอบรม วิธีการเปิด-ปิดการฝึก
อบรมง่าย ๆ การเลี้ยงต้อนรับและเลี้ยงส่ง กิจกรรมนันทนาการแทรกในช่วงอบรม การศึกษาดูงาน
การประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นการอบรม วัตถุดิบ และหนังสือราชการส่งตัวกลับ

4.3.5 เปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อการสนับสนุนภายหลัง การฝึกอบรม

4.3.5.1 เปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อการสนับสนุน ภายหลังการฝึกอบรม จำแนกตามเพศ

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อการสนับสนุน
ภายหลังการฝึกอบรม จำแนกตามเพศ ดังปรากฏในตารางที่ 36 พบว่าเกษตรกรเพศชายและหญิง
มีระดับความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 2 เรื่อง คือ

(1) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในเรื่อง
การรวมกลุ่มหรือตั้งกลุ่มอาชีพ

(2) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในเรื่อง
การร่วมวางแผนการผลิตและการตลาด

โดยเกษตรกรเพศชาย มีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการสูงกว่าเพศ
หญิง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรเพศชายมักมีบทบาทหน้าที่ในการคบค้าสมาคมกับบุคคลภายนอก
ครอบครัวมากกว่าเพศหญิง ประกอบกับงานด้านการวางแผนการผลิตและการตลาดซึ่งมักจะเป็น
บทบาทหน้าที่ของผู้นำครอบครัว คือ เกษตรกรเพศชาย จึงมีความต้องการสนับสนุนทั้งสองเรื่อง
ดังกล่าวมากกว่าเพศหญิง

การรวมกลุ่มกันจะช่วยแก้ปัญหาซึ่งกันและกัน ช่วยสร้างอำนาจต่อรองต่าง ๆ ได้ ส่วน
ความต้องการให้ช่วยสนับสนุนด้านการวางแผนการผลิตนั้นจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม เกษตรกรให้
เหตุผลว่า เป็นเพราะเกษตรกรยังขาดความมั่นใจที่จะจัดการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้อง
อาศัยความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระยะเริ่มต้นดำเนินการ

ส่วนเรื่องที่เกษตรกรเพศชายและหญิง มีระดับความต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติ ในเรื่อง ให้ชี้แนะแหล่งซื้อปัจจัยการผลิต ให้จำหน่ายปัจจัยการผลิตในราคาถูก ให้มีการ
สนับสนุนปัจจัยการผลิตบางอย่าง จัดเจ้าหน้าที่หรือนักวิชาการติดตามผล การอบรมเรื่องเดิมหรือ
เรื่องที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาเพิ่มเติมในโอกาสต่อไป

ตารางที่ 36 เปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรม จำแนกตามเพศ

การสนับสนุนหลังการฝึกอบรม	เพศ				ค่า t
	ชาย		หญิง		
	(n = 50)		(n = 50)		
	-----		-----		
	mean	S.D.	mean	S.D.	
1. ให้ชี้แนะแหล่งซื้อปัจจัยการผลิต	1.86	0.35	1.78	0.42	1.04
2. ให้จำหน่ายปัจจัยการผลิตในราคาถูก	1.92	0.27	1.84	0.37	1.23
3. ให้มีการสนับสนุนปัจจัยการผลิตบางอย่าง	1.94	0.24	1.84	0.37	1.60
4. จัดเจ้าหน้าที่หรือนักวิชาการติดตามผล	1.82	0.44	1.68	0.47	1.54
5. รวมกลุ่มหรือตั้งกลุ่มอาชีพ	1.80	0.40	1.54	0.50	2.85**
6. ร่วมวางแผนการผลิตและการตลาด	1.76	0.52	1.48	0.58	2.55*
7. อบรมเพิ่มเติมในโอกาสต่อไป	1.82	0.44	1.76	0.48	0.66

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4.3.5.2 เปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรม จำแนกตามประสบการณ์ในการฝึกอบรม

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรม จำแนกตามประสบการณ์ในการฝึกอบรม ดังปรากฏในตารางที่ 37 พบว่าเกษตรกรที่เคยฝึกอบรมด้านการเกษตร และเกษตรกรที่ไม่เคยฝึกอบรมด้านการเกษตร มีระดับความต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกเรื่อง คือ ให้ชี้แนะแหล่งซื้อปัจจัยการผลิต ให้จำหน่ายปัจจัยการผลิตในราคาถูก ให้มีการสนับสนุนปัจจัยการผลิตบางอย่าง จัดเจ้าหน้าที่หรือนักวิชาการติดตามผล รวมกลุ่มหรือตั้งกลุ่มอาชีพ ร่วมวางแผนการผลิตและการตลาด การอบรมเรื่องเดิมหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาเพิ่มเติมในโอกาสต่อไป

ตารางที่ 37 เปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อการสนับสนุนหลังการฝึกอบรม
จำแนกตามประสบการณ์ฝึกอบรมทางการเกษตร

	ประสบการณ์ฝึกอบรมทางการเกษตร				
	เคยฝึกอบรม		ไม่เคยฝึกอบรม		ค่า t
การสนับสนุนหลังการฝึกอบรม	(n = 28)		(n = 72)		
	mean	S.D.	mean	S.D.	
1. ชี้แนะแหล่งซื้อปัจจัยการผลิต	1.75	0.44	1.84	0.36	1.13
2. จำหน่ายปัจจัยการผลิตในราคาถูก	1.89	0.31	1.87	0.33	0.24
3. การสนับสนุนปัจจัยการผลิตบางอย่าง	1.89	0.31	1.89	0.32	0.06
4. เจ้าหน้าที่หรือนักวิชาการติดตามผล	1.71	0.46	1.76	0.46	0.48
5. รวมกลุ่มหรือตั้งกลุ่มอาชีพ	1.68	0.48	1.67	0.47	0.11
6. ร่วมวางแผนการผลิตและการตลาด	1.71	0.53	1.58	0.57	1.04
7. อบรมเพิ่มเติมในโอกาสต่อไป	1.71	0.53	1.82	0.42	1.04

4.3.5.3 เปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรม จำแนกตามอายุ

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อการสนับสนุนภายหลังการอบรมจำแนกตามอายุ ดังปรากฏในตารางที่ 38 พบว่า เกษตรกรที่อายุต่ำกว่า 36 ปี อายุ 36-45 ปี อายุ 46-55 ปี และอายุ 56 ปีขึ้นไป มีระดับความต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกเรื่อง คือ ให้ชี้แนะแหล่งซื้อปัจจัยการผลิต ให้จำหน่ายปัจจัยการผลิตในราคาถูก การสนับสนุนปัจจัยการผลิตบางอย่าง จัดเจ้าหน้าที่หรือนักวิชาการติดตามผล รวมกลุ่มหรือตั้งกลุ่มอาชีพ ร่วมวางแผนการผลิตและการตลาด การอบรมเรื่องเดิมหรือเรื่องที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาเพิ่มเติมในโอกาสต่อไป

ตารางที่ 38 เปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรม จำแนกตามอายุ

	อายุของเกษตรกร									
การสนับสนุนหลังการฝึกอบรม	ต่ำกว่า 36 ปี		36-45 ปี		46-55 ปี		56 ปีขึ้นไป		ค่า F	
	(n = 12)		(n = 34)		(n = 36)		(n = 18)			
	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.		
1. ชี้แนะแหล่งซื้อปัจจัยการผลิต	2.00	0.00	1.85	0.36	1.78	0.42	1.72	0.46	1.50	
2. จำหน่ายปัจจัยการผลิตราคาถูก	2.00	0.00	1.88	0.33	1.89	0.32	1.78	0.43	1.14	
3. สนับสนุนปัจจัยการผลิตบางอย่าง	2.00	0.00	1.88	0.33	1.92	0.28	1.78	0.43	1.36	
4. จัดเจ้าหน้าที่ออกติดตามผล	1.67	0.49	1.76	0.43	1.83	0.38	1.61	0.61	1.09	
5. รวมกลุ่มหรือตั้งกลุ่มอาชีพ	1.67	0.49	1.68	0.47	1.67	0.48	1.67	0.48	0.00	
6. ร่วมวางแผนการผลิตและตลาด	1.67	0.65	1.62	0.55	1.64	0.49	1.55	0.70	0.11	
7. อบรมเพิ่มเติมในโอกาสต่อไป	1.75	0.45	1.82	0.39	1.83	0.45	1.67	0.59	0.63	

4.3.5.4 เปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรม จำแนกตามแรงงานในครัวเรือน

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรมจำแนกตามแรงงานในครัวเรือน ดังปรากฏในตารางที่ 39 พบว่า เกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือนจำนวน 1-2 คน จำนวน 3-4 คน และจำนวน 5 คนขึ้นไป มีระดับความต้องการต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 2 เรื่อง คือ

(1) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในเรื่องการรวมกลุ่มหรือตั้งกลุ่มอาชีพ โดยเกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือนจำนวน 1-2 คน มีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการสูงกว่าเกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือน 5 คนขึ้นไป

ตารางที่ 39 เปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรมจำแนกตามแรงงานในครัวเรือน

	แรงงานในครัวเรือนเกษตรกร						
การสนับสนุนหลังการฝึกอบรม	1 - 2 คน		3 - 4 คน		5 คนขึ้นไป		ค่า F
	(n = 37)		(n = 38)		(n = 25)		
	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.	
1. ชี้แนะแหล่งซื้อปัจจัยการผลิต	1.89	0.31	1.81	0.39	1.72	0.46	1.49
2. จำหน่ายปัจจัยการผลิตในราคาถูก	1.89	0.31	1.84	0.37	1.92	0.28	0.46
3. สนับสนุนปัจจัยการผลิตบางอย่าง	1.89	0.31	1.87	0.34	1.92	0.28	0.20
4. จัดเจ้าหน้าที่ออกติดตามผล	1.84	0.37	1.71	0.51	1.68	0.48	1.11
5. รวมกลุ่มหรือตั้งกลุ่มอาชีพ	1.81 ^a	0.40	1.66 ^{ab}	0.48	1.48 ^b	0.51	3.89*
6. ร่วมวางแผนการผลิตและการตลาด	1.86 ^a	0.35	1.53 ^b	0.65	1.40 ^b	0.58	6.56*
7. อบรมเพิ่มเติมในโอกาสต่อไป	1.89	0.39	1.71	0.51	1.76	0.43	1.57

ค่าเฉลี่ยในแถวเดียวกันที่ตามด้วยอักษรภาษาอังกฤษตัวเดียวกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

(2) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในเรื่องการร่วมวางแผนการผลิตและการตลาด โดยเกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือน 1-2 คน มีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการสูงกว่าเกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือน 3-4 คน และ 5 คนขึ้นไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือนน้อย (1-2 คน) มีความต้องการได้รับการช่วยเหลือจากภายนอกครอบครัวมากกว่ากลุ่มที่มีแรงงานมาก เนื่องจากการขาดแคลนทั้งแรงงานและสมาชิกที่จะร่วมปรึกษาหารือในการวางแผน หรือทำกิจกรรมต่างๆ จึงต้องรับการสนับสนุนจากสังคมภายนอกมากกว่ากลุ่มอื่น ในอันที่จะใช้แรงงานจำนวนน้อยของตนได้อย่างเหมาะสมต่อไป

4.3.5.5 เปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรม จำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครอง

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรม จำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร ดังปรากฏในตารางที่ 40 พบว่า เกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรต่ำกว่า 16 ไร่ ขนาดระหว่าง 16-30 ไร่ และพื้นที่ 31 ไร่ขึ้นไป มีระดับความต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกเรื่อง คือ ให้ชี้แนะแหล่งซื้อปัจจัยการผลิต ให้จำหน่ายปัจจัยการผลิตในราคาถูก ให้มีการสนับสนุนปัจจัยการผลิตบางอย่าง จัดเจ้าหน้าที่หรือนักวิชาการติดตามผล รวมกลุ่มหรือตั้งกลุ่มอาชีพ ร่วมวางแผนการผลิตและการตลาด การอบรมเรื่องเดิมหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาเพิ่มเติมในโอกาสต่อไป

ส่วนเรื่องที่เกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือนต่างกันมีระดับความต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในเรื่อง ให้ชี้แนะแหล่งซื้อปัจจัยการผลิต จำหน่ายปัจจัยการผลิตราคาถูก

ตารางที่ 40 เปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรมจำแนกตามขนาดพื้นที่ถือครอง

การสนับสนุนหลังการฝึกอบรม	ขนาดพื้นที่ถือครอง					
	ต่ำกว่า 16 ไร่	16-30 ไร่	31 ไร่ขึ้นไป	ค่า F		
	(n = 35)	(n = 42)	(n = 23)			
	mean S.D.	mean S.D.	mean S.D.			
1. ชี้แนะแหล่งซื้อปัจจัยการผลิต	1.83 0.38	1.86 0.35	1.74 0.45	0.70		
2. จำหน่ายปัจจัยการผลิตในราคาถูก	1.86 0.35	1.93 0.26	1.83 0.39	0.86		
3. สนับสนุนปัจจัยการผลิตบางอย่าง	1.88 0.32	1.90 0.30	1.87 0.34	0.09		
4. เจ้าหน้าที่หรือนักวิชาการติดตามผล	1.80 0.40	1.69 0.47	1.78 0.52	0.61		
5. รวมกลุ่มหรือตั้งกลุ่มอาชีพ	1.63 0.49	1.67 0.48	1.74 0.45	0.37		
6. ร่วมวางแผนการผลิตและการตลาด	1.57 0.56	1.69 0.52	1.56 0.66	0.55		
7. อบรมเพิ่มเติมในโอกาสต่อไป	1.91 0.28	1.71 0.51	1.74 0.54	2.06		

ให้มีการสนับสนุนปัจจัยการผลิตบางอย่าง จัดเจ้าหน้าที่หรือนักวิชาการติดตามผล การอบรมเรื่อง เดิมหรือเรื่องที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาเพิ่มเติมในโอกาสต่อไป

4.3.5.6 เปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อการสนับสนุนภายหลัง การฝึกอบรม จำแนกตามกิจกรรมการเกษตร

เมื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อการสนับสนุนหลัง การฝึกอบรม จำแนกตามกิจกรรมการเกษตร ดังปรากฏในตารางที่ 41 พบว่า เกษตรกรที่

ตารางที่ 41 เปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อการสนับสนุนหลังการฝึกอบรม จำแนกตามกิจกรรมการเกษตร

การสนับสนุน ภายหลังการฝึกอบรม	กิจกรรมการเกษตรของเกษตรกร									
	ข้าว-สัตว์		ข้าว-พืช-สัตว์		ข้าว-พืช-สัตว์-เห็ด		ข้าว-พืชอื่นๆ		ค่า F	
	(n = 47)		(n = 28)		(n = 15)		(n = 10)			
	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.	mean	S.D.		
1. ชี้แนะแหล่งซื้อปัจจัยการผลิต	1.89	0.31	1.86	0.36	1.67	0.49	1.60	0.52	2.65	
2. จำหน่ายปัจจัยราคาถูก	1.89	0.31	1.96	0.19	1.73	0.46	1.80	0.42	1.90	
3. สนับสนุนปัจจัยการผลิต	1.91	0.28	1.93	0.26	1.80	0.41	1.80	0.42	0.91	
4. จัดเจ้าหน้าที่ออกติดตามผล	1.81	0.45	1.78	0.42	1.60	0.51	1.60	0.52	1.21	
5. รวมกลุ่มหรือตั้งกลุ่มอาชีพ	1.77 ^a	0.43	1.75 ^a	0.44	1.40 ^b	0.51	1.40 ^b	0.52	3.95 [*]	
6. ร่วมวางแผนผลิตและตลาด	1.68 ^a	0.55	1.78 ^a	0.42	1.47 ^{ab}	0.52	1.10 ^b	0.74	4.64 ^{**}	
7. อบรมเพิ่มเติมโอกาสต่อไป	1.83	0.43	1.89	0.31	1.67	0.62	1.50	0.53	2.40	

ค่าเฉลี่ยในแถวเดียวกันที่ตามด้วยอักษรภาษาอังกฤษตัวเดียวกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ปลูกข้าวและเลี้ยงสัตว์ ปลูกข้าว ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ปลูกข้าว ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์และเพาะเห็ด และการปลูกข้าวและปลูกพืชอื่นๆ มีระดับความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 2 เรื่อง คือ

(1) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในเรื่อง การรวมกลุ่มหรือตั้งกลุ่มอาชีพ โดยเกษตรกรกลุ่มผู้ปลูกข้าวและเลี้ยงสัตว์ ปลูกข้าว ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ มีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการสูงกว่าเกษตรกรที่ปลูกข้าว ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์และเพาะเห็ด และ ปลูกข้าวและปลูกพืชอื่นๆ

(2) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในเรื่อง การวางแผนการผลิตและการตลาด โดยเกษตรกรกลุ่มผู้ปลูกข้าวและเลี้ยงสัตว์ การปลูกข้าว ปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ มีค่าเฉลี่ยระดับความต้องการสูงกว่าเกษตรกรที่ปลูกข้าวและปลูกพืชอื่นๆ

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมการเกษตรของกลุ่มเกษตรกรดังกล่าวยังดำเนินการได้ไม่ดีเท่าที่ควร เกษตรกรจึงต้องการรับการสนับสนุนมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

ส่วนเรื่องที่เกษตรกรมีกิจกรรมการเกษตรต่างกัน มีความต้องการไม่แตกต่างกัน ในเรื่อง ให้ชี้แนะแหล่งซื้อปัจจัยการผลิต ให้จำหน่ายปัจจัยการผลิตราคาถูก ให้มีการสนับสนุนปัจจัยการผลิตบางอย่าง จัดเจ้าหน้าที่หรือนักวิชาการติดตามผล และการอบรมเรื่องเดิมหรือเรื่องที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาเพิ่มเติมในโอกาสต่อไป

4.4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากการเปรียบเทียบระดับความต้องการฝึกอบรมในด้านหัวข้อวิชา การจัดการฝึกอบรม และการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรม โดยจำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการฝึกอบรม อายุ แรงงานในครัวเรือน ขนาดพื้นที่ถือครอง และกิจกรรมทางการเกษตร พบว่า มีบางประเด็นที่เกษตรกรมีระดับความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติตั้งแต่ระดับ 0.05 ขึ้นไป ได้แก่

4.4.1 เกษตรกรที่มีเพศแตกต่างกัน มีความต้องการฝึกอบรมแตกต่างกันใน 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

4.4.1.1 ด้านหัวข้อวิชาพืชศาสตร์ ในเรื่อง การปลูกไม้ผล และการปลูกผัก

4.4.1.2 ด้านหัวข้อวิชาอื่นๆ ในเรื่อง เครื่องทุนแรงฟาร์ม การใช้และบำรุงรักษารถไถเดินตาม การถนอมอาหาร การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และการเลี้ยงไหม

4.4.1.3 ด้านการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรม ในเรื่อง การรวมกลุ่ม หรือตั้งกลุ่มอาชีพ และการวางแผนการผลิตการตลาด

4.4.2 เกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการฝึกอบรมแตกต่างกัน มีความต้องการฝึกอบรมแตกต่างกันใน 2 ด้าน ดังต่อไปนี้

4.4.2.1 ด้านหัวข้อวิชาพืชศาสตร์ ในเรื่อง การปลูกข้าว

4.4.2.2 ด้านหัวข้อวิชาสัตวศาสตร์ ในเรื่อง การเลี้ยงสัตว์ปีก

4.4.3 เกษตรกรที่มีอายุแตกต่างกัน มีความต้องการฝึกอบรมแตกต่างกันใน 2 ด้าน ดังนี้

4.4.3.1 ด้านหัวข้อวิชาพืชศาสตร์ ในเรื่อง การปลูกไม้ผล

4.4.3.2 ด้านหัวข้อวิชาอื่นๆ ในเรื่อง การถนอมอาหาร

4.4.4 เกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือนแตกต่างกัน มีความต้องการฝึกอบรมแตกต่างกันใน 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

4.4.4.1 ด้านหัวข้อวิชาพืชศาสตร์ ในเรื่อง การปลูกข้าว

4.4.4.2 ด้านหัวข้อวิชาสัตวศาสตร์ ในเรื่อง การเลี้ยงสัตว์ปีก

4.4.4.3 ด้านวิธีการจัดการฝึกอบรม ในเรื่อง จัดพิธีเปิด-ปิดการฝึกอบรมอย่างง่าย และการประเมินผลหลังการฝึกอบรม

4.4.4.4 ด้านการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรม ในเรื่อง การรวมกลุ่ม หรือตั้งกลุ่มอาชีพ และการร่วมวางแผนการผลิตการตลาด

4.4.5 เกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรแตกต่างกัน มีความต้องการฝึกอบรมแตกต่างกัน ใน 2 ด้าน ดังต่อไปนี้

4.4.5.1 ด้านหัวข้อวิชาสัตวศาสตร์ ในเรื่อง การเลี้ยงกระบือ

4.4.5.2 ด้านหัวข้อวิชาอื่นๆ ในเรื่อง การทำปุ๋ยหมัก

4.4.6 เกษตรกรที่มีกิจกรรมการเกษตรแตกต่างกันมีความต้องการฝึกอบรมแตกต่างกันใน 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

4.4.6.1 ด้านหัวข้อวิชาพืชศาสตร์ ในเรื่อง การปลูกพืชไร่

4.4.6.2 ด้านหัวข้อวิชาสัตวศาสตร์ ในเรื่อง การเลี้ยงโค

4.4.6.3 ด้านหัวข้อวิชาอื่นๆ ในเรื่อง การเลี้ยงไหม

4.4.6.4 ด้านการสนับสนุนภายหลังการฝึกอบรม ในเรื่อง การวางแผนการผลิต และการตลาด และการตั้งกลุ่มอาชีพ

จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ว่า เกษตรกรที่มีเพศ ประสบการณ์ในการฝึกอบรม อายุ แรงงานในครัวเรือน ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร และกิจกรรมทางการเกษตรต่างกัน มีความต้องการต่อการฝึกอบรมด้านการเกษตรในเรื่อง หัวข้อวิชา วิธีการจัดการฝึกอบรม และการสนับสนุน ภายหลังการฝึกอบรมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 42 สรุปความต้องการฝึกอบรมของเกษตรกรที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขึ้นไป

ความต้องการด้านต่าง ๆ	ลักษณะพื้นฐานของเกษตรกร					
	เพศ	ประสบการณ์ฝึกอบรม	อายุ	แรงงานในครัวเรือน	พื้นที่ถือครอง	กิจกรรมการเกษตร
1.ด้านหัวข้อวิชา						
1.1 ด้านพืชศาสตร์	-การปลูกไม้ผล* -การปลูกผัก**	-การปลูกข้าว*	-การปลูกไม้ผล*	-การปลูกข้าว**	-	-การปลูกพืชไร่**
1.2 ด้านสัตวศาสตร์	-	-การเลี้ยงสัตว์ปีก**	-	-การเลี้ยงสัตว์ปีก*	-การเลี้ยงกระบือ*	-การเลี้ยงโค*
1.3 ด้านอื่นๆ	-เครื่องทุ่นแรง*** -รถไถเดินตาม*** -ถนอมอาหาร*** -แปรรูปผลผลิต*** -การเลี้ยงไหม**	-	-ถนอมอาหาร*	-	-การทำปุ๋ยหมัก*	-การเลี้ยงไหม***
2.ด้านวิธีการจัดการฝึกอบรม	-	-	-	-วิธีเปิด-ปิดง่าย ๆ*	-	-
	-	-	-	-ประเมินผลหลังฝึก*		
3.ด้านการสนับสนุนหลังอบรม	-การตั้งกลุ่มอาชีพ** -การวางแผนผลิต*	-	-	-การตั้งกลุ่มอาชีพ*	-	-การวางแผนผลิต** -การตั้งกลุ่มอาชีพ*
		-	-	-การวางแผนผลิต**	-	

หมายเหตุ : * แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01